

Vlaanderen
is circulair

EVALUATIE CE CENTER 2022-2025

EVALUATIERAPPORT

SAMEN MAKEN WE
MORGEN MOOIER

OVAM

DEPARTEMENT
WERK, ECONOMIE
WETENSCHAP, INNOVATIE &
SOCIALE ECONOMIE

////////////////////////////////////
////////

EVALUATIE CE **CENTER 2022-2025**

evaluatierapport

publicatiedatum / 26.08.2026

////////////////////////////////////
////////

DOCUMENTBESCHRIJVING

1 <i>Titel van publicatie:</i>
Evaluatie CE Center 2022-2025	2 <i>Verantwoordelijke Uitgever:</i>
Werner Annaert, OVAM, Stationsstraat 110,
2800 Mechelen
3 <i>Wettelijk Depot nummer:</i> D/2026/5024/26	4 <i>Trefwoorden:</i>
Evaluatie, CE Center, steunpunt
5 <i>Samenvatting:</i>
Het CE Center is het Vlaamse steunpunt voor beleidsrelevant onderzoek over het thema van circulaire economie. In opdracht van en gefinancierd door OVAM, Vlaanderen Circulair en het Departement WEWIS heeft Dialogic een evaluatie uitgevoerd van het CE Center voor de periode 2022-2025. Het doel van de evaluatie was om te evalueren of de vooropgestelde doelstellingen naar behoren werden vervuld door het CE Center en om aanbevelingen te leveren voor de toekomstige aanpak van beleidsrelevant onderzoek over het thema circulaire economie. De evaluatie is uitgevoerd middels deskstudie, interviews en onafhankelijke oordeelsvorming door een wetenschappelijk panel en een beleidspanel.	
6 <i>Aantal bladzijden:</i> 57	7 <i>Aantal tabellen en figuren:</i> /
8 <i>Datum publicatie:</i> 26/08/2026
Voor de meest recente versie van dit document kunt u terecht op de OVAM website: ovam.vlaanderen.be	9 <i>Prijs*:</i> /
10 <i>Auteurs:</i> Adriaan Smeitink MSc, Ir. Patrick Blankers, Femke van Wijk MSc, Berend Holwerda MSc, Drs. Christiaan Holland (Dialogic)	11 <i>Contactpersonen:</i>
Brigitte Mouligneau
12 <i>Andere titels over dit onderwerp:</i> /	

U hebt het recht deze brochure te downloaden, te printen en digitaal te verspreiden. U hebt niet het recht deze aan te passen of voor commerciële doeleinden te gebruiken.

De meeste OVAM-publicaties kunt u raadplegen en/of downloaden op de OVAM-website: ovam.vlaanderen.be

* Prijswijzigingen voorbehouden

INHOUD

1	Inleiding.....	7
1.1	Aanleiding evaluatie	8
1.2	Doel en onderzoeksvragen	8
1.3	Onderzoeksaanpak	9
2	Werking en functioneren CE Center	9
2.1	Circulaire economie en onderzoek in Vlaanderen	9
2.1.1	Circulaire economie in Vlaanderen	9
2.1.2	Beleidscontext	10
2.1.3	steunpunten voor beleidsrelevant onderzoek	11
2.2	Werking CE Center	11
2.2.1	Achtergrond CE Center	11
2.2.2	Doelstellingen van het CE Center	12
2.2.3	Bestuur van het CE Center	13
2.2.4	Interne organisatie van het CE Center	16
2.2.5	Externe organisatie van het CE Center	16
2.3	Financiële analyse	17
2.3.1	Begroting	17
2.3.2	Realisatie	20
2.3.3	Financiële situatie werkingsjaar 2026	22
2.3.4	Conclusie	23
3	Prestaties en impact	24
3.1	Invulling meerjarenplanning en flexibiliteit	24
3.2	Wetenschappelijke impact	24
3.3	Beleidsrelevante impact	27
3.4	Bestuurlijke prestaties	29
3.4.1	Het personeelsbeleid van het CE Center vanuit wetenschappelijk oogpunt	29
3.4.2	Productiviteit van het CE Center	30
3.4.3	Interne organisatie en mate van functionele autonomie	31
3.5	Samenwerkingen	31

3.5.1	Samenwerking met de Vlaamse overheid	31
3.5.2	Samenwerking tussen de onderzoeksinstituten	32
3.5.3	Overige (internationale) samenwerkingen	32
4	Toekomstige mogelijkheden beleidsonderzoek	33
4.1	Noden beleidsrelevant onderzoek circulaire economie	33
4.2	Mogelijkheden voor beleidsrelevant onderzoek	34
5	Conclusies en aanbevelingen	35
5.1	Conclusies	35
5.2	Aanbevelingen	37
	Verwijzingen	39
	Bijlage 1. Onderzoeksvragen	39
	Bijlage 2. Interviewrespondenten	41
	Bijlage 3. Leden expertenpanels.....	42
	Bijlage 4. Verslag wetenschappelijk panel	43
	Bijlage 5. Verslag beleidspanel	49
	Bijlage 6. Wetenschappelijke prestaties.....	52

Managementsamenvatting

Aanleiding

Het CE Center is het Vlaamse steunpunt voor beleidsrelevant onderzoek over het thema van circulaire economie. In opdracht van OVAM en het Departement WEWIS heeft Dialogic een evaluatie uitgevoerd van het CE Center. Het doel van de evaluatie was om te evalueren of de vooropgestelde doelstellingen naar behoren werden vervuld door het CE Center en om aanbevelingen te leveren voor de toekomstige aanpak van beleidsrelevant onderzoek over het thema circulaire economie. De evaluatie is uitgevoerd middels deskstudie, interviews en onafhankelijke oordeelsvorming door een wetenschappelijk panel en een beleidspanel.

Evaluatieresultaten

Het CE Center verenigt onderzoekers van KU Leuven, UHasselt, Universiteit Antwerpen en VITO en voert beleidsonderzoek uit om de voortgang van Vlaanderen richting een circulaire economie te

monitoren, stimuleren en contextualiseren. De werking is georganiseerd rond een meerjarenplan en een rollende onderzoeksagenda, waarbij langetermijnonderzoek wordt gecombineerd met kortcyclische beleidsvragen. De governance kent een gelaagde structuur met een dagelijks bestuur, een uitvoerend comité van promotoren en externe aansturing via een stuurgroep, aangevuld met begeleidingsgroepen per onderzoekslijn. In de loop van de periode is de interactie geïntensiveerd via frequenter overleg en de introductie van een kerngroepoverleg.

Het merendeel van de middelen wordt besteed aan personeelskosten, wat past bij de kennisintensieve aard van het CE Center. In 2026 is er sprake van een substantiële verlaging van de financiering omdat door het kabinet Brouns (bevoegd voor Omgeving) werd besloten het steunpunt als gevolg van besparingen niet te financieren voor werkingsjaar 2026. Het CE Center is in staat gebleken om met beperkte middelen een samenhangend en inhoudelijk sterk onderzoeksprogramma uit te voeren. De opgebouwde netwerken en kennisinfrastructuur vormen daarbij een duidelijke meerwaarde. De samenwerking tussen de deelnemende kennisinstellingen wordt breed gewaardeerd en heeft geleid tot interdisciplinaire kennisontwikkeling die zonder steunpunt moeilijk tot stand zou komen. Tegelijkertijd is er ook een zekere spanning tussen meerjarige kennisopbouw en de behoefte aan flexibiliteit vanuit het beleid.

De kwaliteit en internationale erkenning van het onderzoek is goed en is onder meer zichtbaar in sterk geciteerde publicaties en methodologische vooruitgang in datamanagement, monitoring en indicatorontwikkeling. De interdisciplinaire combinatie van milieu-, economische, juridische en gedragswetenschappelijke expertise wordt daarbij als belangrijke meerwaarde gezien.

De beleidsrelevantie van het CE Center is duidelijk aanwezig, maar manifesteert zich niet in alle gevallen op dezelfde wijze. Het CE Center levert zowel strategische kennis als concrete beleidsproducten en fungeert regelmatig als sparringpartner voor beleidsmakers. Tegelijkertijd blijkt de doorwerking van onderzoeksresultaten mede afhankelijk van timing, beleidscontext en actieve betrokkenheid van het beleid gedurende het onderzoeksproces.

Conclusies

Uit de evaluatie blijkt dat het CE Center een inhoudelijk sterk en methodologisch vernieuwend steunpunt is, met een unieke positie binnen Vlaanderen. Het CE Center heeft met relatief beperkte middelen een brede en kwalitatief hoogstaande output gerealiseerd, zowel wetenschappelijk als beleidsgericht.

De wetenschappelijke kwaliteit van het onderzoek wordt als goed beoordeeld. Het CE Center combineert inhoudelijke diepgang met methodologische vernieuwing. Deze kwaliteit wordt bevestigd door zichtbaarheid en erkenning binnen het internationale wetenschappelijke veld. Ook de beleidsrelevantie van het CE Center wordt breed erkend. Het onderzoek levert concrete beleidsoutput en draagt bij aan beleidsdiscussies en onderbouwing op Vlaams, federaal en Europees niveau. Tegelijkertijd varieert de mate van zichtbare beleidsdoorwerking per onderzoek en de structurele opvolging en betrokkenheid vanuit het beleid kan worden versterkt.

Het CE Center neemt een unieke positie in binnen Vlaanderen, waarvoor geen gelijkwaardig alternatief bestaat. Verdere afschaling brengt het risico met zich mee dat opgebouwde expertise, netwerken en kennisinfrastructuur verloren gaan, waardoor beleidsontwikkeling en -monitoring minder goed worden ondersteund met onafhankelijke, wetenschappelijk onderbouwde data en analyses. De vormgeving als steunpunt biedt meerwaarde voor kennisopbouw, internationale inbedding en de structurele verbinding tussen wetenschap en beleid.

Zie paragraaf 5.1 voor een uitgebreide toelichting van de conclusies.

Aanbevelingen

Op basis van de evaluatie komen wij tot de volgende aanbevelingen (zie paragraaf 5.2 voor een uitgebreide toelichting van de aanbevelingen):

1. Borg continuïteit en schaal: behoud de steunpuntformule met voldoende, stabiele financiering.
2. Maak de integratie van data en CE Monitor een expliciet te borgen kernopdracht (met passende procedures en capaciteit).
3. Veranker onderzoek sterker in de beleidscyclus (voorbereiding–uitvoering–evaluatie) en maak doorwerking beter zichtbaar.
4. Werk met een helderder toetsingskader en scherpere prioritering voor de ‘rollende onderzoeksagenda’.
5. Versterk de science-policy interface: structurele betrokkenheid van beleidsmakers via actieve klankbordgroepen.
6. Bewaak de inhoudelijke balans en benut internationale kansen.
7. Prioriteer bij beperkt budget.

1 INLEIDING

Dit hoofdstuk schetst de aanleiding en het doel van de evaluatie en beschrijft de gehanteerde onderzoeks aanpak. In Hoofdstuk 2 zetten we de context van het CE Center uiteen en beschrijven we de doelstellingen en werking van het steunpunt. Hoofdstuk 3 bevat de analyse van de prestaties en impact van het CE Center. Hoofdstuk 4 richt zich op de mogelijkheden voor de toekomstige invulling van het beleidsonderzoek op het gebied van circulaire economie. Tot slot presenteren we in Hoofdstuk 5 de conclusies en aanbevelingen.

1.1 AANLEIDING EVALUATIE

Het steunpunt voor beleidsrelevant onderzoek voor het thema circulaire economie verricht beleidsrelevant onderzoek rond het thema circulaire economie. Het draagt hiermee bij aan de wetenschappelijke onderbouwing van verdere ontwikkeling van het materialenbeleid en de daarbij te nemen beleidskeuzes van de Vlaamse overheid. De beheersovereenkomst met het CE Center loopt van 1 januari 2022 tot 31 december 2026. Het steunpunt bouwt voort op het eerdere steunpunt Duurzaam Materialenbeheer SuMMa (2012-2016) en het steunpunt Circulaire Economie (2017-2021). De evaluatie gebeurt in opdracht van OVAM (Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij), in samenwerking met Departement WEWIS (Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie en Sociale Economie) en Vlaanderen Circulair. Deze evaluatie vindt plaats vóór de lopende beheersovereenkomst van het CE Center volledig is afgerond (eind 2026), waardoor de adviezen uit deze opdracht kunnen worden geïmplementeerd in de eventueel toekomstige aanpak voor beleidsondersteunend onderzoek.

1.2 DOEL EN ONDERZOEKSVRAGEN

De doelstelling van dit onderzoek is om te evalueren of de vooropgestelde doelstellingen en gegeven opdracht, zoals beschreven in de beheersovereenkomst [1], naar behoren werden vervuld door het CE Center. Daarnaast draagt de evaluatie ook bij aan het aanleveren van aanbevelingen voor de toekomstige aanpak van beleidsrelevant onderzoek, in het bijzonder over circulaire economie. De Vlaamse Regering moet nog beslissen of er al of niet een nieuwe oproep komt voor een steunpunt circulaire economie, of dat de onderzoeksnoden op een andere manier kunnen worden ingevuld.

De beoogde resultaten van deze evaluatie betreffen:

1. Een evaluatie van het CE Center:

- Inzicht in de mate waarin de beoogde doelstellingen, zoals opgenomen in de beheersovereenkomst, werden behaald
- Inzicht in de impact die werd gerealiseerd

2. Aanbevelingen toekomstige aanpak beleidsrelevant onderzoek:

- Inventarisatie van de inhoudelijke noden bij het Departement WEWIS, OVAM en het partnerschap Vlaanderen Circulair voor verder beleidsrelevant onderzoek binnen het thema circulaire economie.
- Een overzicht van verschillende opties om de geïdentificeerde noden voor beleidsrelevant onderzoek in te vullen, met zoveel mogelijk inhoudelijke en budgettaire onderbouwing;

- Aanbevelingen voor de toekomstige aanpak van beleidsondersteunend onderzoek voor Departement WEWIS, OVAM en het partnerschap Vlaanderen Circulair.

3. Conclusies op basis van de uitgevoerde analyses:

- Conclusies over de werking en de impact van het CE Center. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen de **wetenschappelijke, beleidsrelevante** en **bestuurlijke** dimensie.
- Conclusies en aanbevelingen over de inzet van beleidsrelevant onderzoek.

De onderzoeksvragen die leidend zijn voor deze evaluatie zijn terug te vinden in Bijlage 1. Conform het steunpuntenbesluit en de beheersovereenkomst (artikel 3.5.6.3) dient de evaluatie door verschillende panels te gebeuren en op drie dimensies, namelijk een **wetenschappelijke, beleidsrelevante** en **bestuurlijke** dimensie. Het wetenschappelijk panel staat in voor de wetenschappelijke dimensie van de evaluatie en het beleidspanel staat in voor de beleidsrelevante dimensie van de evaluatie. De evaluatie van de bestuurlijke dimensie gebeurt door de beide panels.

1.3 ONDERZOEKSAANPAK

Voor de evaluatie maakt Dialogic gebruik van deskstudie, interviews met stakeholders en een onafhankelijke oordeelvorming door twee **panels**: een *wetenschappelijk panel* bestaande uit internationale experts en een *beleidspanel* bestaande uit betrokkenen bij het Vlaamse beleid rondom Circulaire Economie.

2 WERKING EN FUNCTIONEREN CE CENTER

In dit hoofdstuk beschrijven we de situering van het CE Center in de Vlaamse context en beschrijven we de werking van het CE Center. Hierbij gaan we in op de achtergrond, doelstellingen en de governance, alsmede de financiën van het CE Center.

2.1 CIRCULAIRE ECONOMIE EN ONDERZOEK IN VLAANDEREN

2.1.1 Circulaire economie in Vlaanderen

De Vlaamse Regering heeft in haar visie prioriteiten gesteld voor de transities naar 2050¹. Circulaire economie² is één van de zeven transitieprioriteiten. De verwachting is dat het niet alleen zal

¹ Zie: Visie 2050 (2016) [1].

² Om onderscheid te maken tussen circulaire economie als enerzijds onderwerp van beleid en onderzoek en anderzijds de naamgeving van het steunpunt schrijven wij in de rest van het rapport voluit "circulaire economie" in het geval van onderwerp en de afkorting CE in het geval van het steunpunt CE.

bijdragen aan een duurzamere samenleving, maar ook nieuwe banen zal creëren en Vlaanderen minder afhankelijk zal maken van de invoer van grondstoffen. Circulaire economie voorziet in vele sectoren nieuwe innovatiekansen. Denk daarbij aan productontwerp, de maakindustrie, dienstverlening en businessmodellen. Binnen de Vlaamse Regering valt de transitieprioriteit circulaire economie in het bevoegdheidsdomein van twee Departementen, namelijk Omgeving en WEWIS (Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie en Sociale Economie).

Vlaanderen Circulair (VC) is sinds begin 2017 het centrale platform binnen Vlaanderen rond circulaire economie³. De publiek-private **stuurgroep** omvat vertegenwoordigers van kennisinstellingen, ondernemers, overheid, en financiers, en zorgt voor inhoudelijke aansturing. Het **operationeel team** is ingebed in OVAM en geeft uitvoering aan de gekozen strategie. Het wordt geleid door de transitie manager circulaire economie. Vlaanderen Circulair kent zes **werkagenda's**:⁴

1. circulair bouwen
2. voedselketen
3. waterkringlopen
4. maakindustrie
5. chemie/kunststoffen
6. bio-economie

Deze werkagenda's worden ondersteund door **hefbomen**: 'versnellers' die de werkagenda's vooruithelpen. De volgende hefbomen worden onderscheiden: beleidsinstrumenten, circulair aankopen, innoveren&ondernemen, jobs&skills, financiering, onderzoek en communicatie.

2.1.2 Beleidscontext

Gezien de evaluatie de periode 2022-2026 betreft, omvat de beleidscontext zowel de vorige regeerperiode 2019-2024 als de huidige regeerperiode (vanaf 2024) van de Vlaamse Regering. Het CE Center situeert zich bovendien binnen twee beleidsdomeinen, namelijk die van Omgeving en van WEWIS (voorheen EWI⁵). Een aantal beleidsnota's uit beide perioden zijn hierin richtinggevend: Vlaanderen Visie 2050 [1] en hieruit voortvloeiend de Startnota voor transitieprioriteit 'de transitie naar de circulaire economie doorzetten' (2017) [2], het Vlaams Regeerakkoord 2019-2024 [3] en het Vlaams Regeerakkoord 2024-2029 [4], de Beleidsnota 2019-2024. Economie, wetenschapsbeleid en

³ Beleidsnota Departement Omgeving 2019-2024 (2019) [7]

⁴ Zie <https://www.vlaanderen-circulair.be/nl>.

⁵ Economie, Wetenschap en Innovatie, dit Departement werd in 2025 samengevoegd met het Departement Werk en Sociale Economie tot WEWIS.

innovatie [5], de Beleidsnota 2024-2029. Economie, wetenschap, innovatie en industrie [6], de Beleidsnota Omgeving 2019-2024 [7], de Beleidsnota Omgeving 2024-2029 [8].

Deze beleidsnota's geven enerzijds inhoudelijk richting aan prioriteiten binnen het thema circulaire economie. Anderzijds wordt ook de nadruk gelegd op versterking van beleidsrelevant onderzoek en samenwerking tussen verschillende onderzoeksvragen en agenda's. Ook het streven naar een circulaire economie krijgt nadrukkelijke aandacht in het huidige regeerakkoord en het voorgaande regeerakkoord [3] [4].

2.1.3 steunpunten voor beleidsrelevant onderzoek

De Vlaamse overheid heeft voor beleidsontwikkeling en -uitvoering in het beleidsdomein Omgeving (net als in andere beleidsdomeinen) nood aan gegevens, indicatoren, modellen en andere input om het beleid (wetenschappelijk) te onderbouwen of bij te sturen. Een kwaliteitsvolle kennisbasis ondersteunt het nemen van de juiste beslissingen. Daarom werd in 2001 het Programma steunpunten voor Beleidsrelevant Onderzoek (kortweg **steunpuntenprogramma**) ingericht om wetenschappelijke ondersteuning te bieden voor het beleid van de Vlaamse overheid. Sinds 2001 werden drie generaties van steunpunten beleidsrelevant onderzoek erkend en gefinancierd op basis van een oproep, telkens voor een periode van (in principe) vijf jaar. De Vlaamse Regering sluit omtrent elk steunpunt een beheersovereenkomst af met het bestuur of de besturen van de initiërende instelling of instellingen.

2.2 WERKING CE CENTER

2.2.1 Achtergrond CE Center

Het **steunpunt Circulaire Economie (CE Center)** werd in het leven geroepen om het beleidsrelevant onderzoek in het kader van de circulaire economie in Vlaanderen te stroomlijnen. Het situeert zich binnen de beleidsdomeinen Omgeving en WEWILS. Het huidige CE Center is actief van 2022 tot 2026. Het CE Center bouwt verder op de onderzoeksresultaten van het vorige steunpunt SuMMA⁶ dat actief was van 2012 tot 2016, en het steunpunt CE 2017-2021.

Het steunpuntenprogramma werd vanaf 2016 niet langer centraal gecoördineerd, maar de Vlaamse overheid bleef inzetten op beleidsrelevant onderzoek. Zo gaf de Vlaamse Regering in oktober 2021 haar goedkeuring voor de oprichting van een steunpunt voor Beleidsrelevant onderzoek voor het thema Circulaire Economie (CE Center). De Katholieke Universiteit Leuven heeft een kandidatuur ingediend als initiator, en de huidige beheersovereenkomst loopt van 1 januari 2022 tot 31 december 2026. Het CE Center verenigt onderzoekers van KU Leuven, UHasselt, Universiteit Antwerpen en het Strategische Onderzoekscentrum VITO. Het CE Center voert beleidsonderzoek uit om de voortgang van Vlaanderen richting een circulaire economie te monitoren, stimuleren en contextualiseren.⁷

⁶ Het consortium SuMMA bestond tevens uit KU Leuven, Universiteit Antwerpen, Universiteit Hasselt, Universiteit Gent en VITO. Bij het steunpunt CE 2017-2021 was Universiteit Hasselt niet aangesloten.

⁷ Startnota Transitieprioriteit Circulaire Economie 'Vlaanderen Circulair' een stuwende kracht naar een circulaire economie in Vlaanderen.

Het CE Center heeft daarbij de volgende verantwoordelijkheden:

- Het verzamelen, analyseren en toegankelijk maken van beleidsrelevante data.
- Het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek dat beleidsmatig van belang is, zowel op korte als op lange termijn, met specifieke aandacht voor de prioritaire thema's uit de beleidsnota's Omgeving [7] [8] en m.b.t. WEWIS [5] [6].
- Het aanbieden van wetenschappelijke expertise en ondersteuning.

2.2.2 Doelstellingen van het CE Center

De doelstellingen van het steunpunt alsmede het globale tijds kader waarbinnen deze dienen te worden nagestreefd of verwezenlijkt, zijn opgenomen in het Meerjarenplan [9]. Het CE Center kent algemene en functionele doelstellingen.

De **algemene doelstellingen** betreffen voornamelijk het opdoen van relevante kennis en de vertaling hiervan in beleid. Deze zijn als volgt geformuleerd [9]:

1. Het creëren en verkrijgen van diepgaande wetenschappelijke inzichten in beleid op circulaire economie, specifiek gericht op:
 - a. de ondersteuning van monitoring en van targets door middel van de ontwikkeling van scenario's;
 - b. de socio-economische effecten vast te stellen van zowel de CE als de beleidsmaatregelen ter stimulering van de CE, evenals de relatie met gedragsmatige aspecten;
 - c. de prominente juridische knelpunten om de transitie verder te zetten.
2. Het implementeren van deze inzichten en de hiermee geassocieerde methoden in casestudies en opdrachten zoals jaarlijks vastgelegd binnen de rollende onderzoeksagenda.
3. Het vertalen van de wetenschappelijke inzichten en resultaten in duidelijke beleidsondersteuning en aanbevelingen om de onderliggende kennis over te brengen aan beleidsmakers, stakeholders en een breder publiek.
4. Het uitbouwen van een basis voor verder beleidsonderzoek en evaluaties, door middel van de uitbouw van betrouwbare methodologieën voor verder onderzoek en van een kennisnetwerk.

De materiaalcategorieën waarop het onderzoek zich richt zijn biomassa, kunststoffen, metalen en constructiematerialen. Onderzoek wordt uitgevoerd op zowel internationale als regionale schaal, maar ook op schaal van de productketens. Hierbij worden de socio-insitutionele aspecten van circulaire economiestrategieën onderzocht, vanuit een systeemperspectief.

De specifieke **wetenschappelijke doelstellingen** van het CE Center zijn (die gerelateerd zijn aan de zeven expertises) [9]:

1. het begrijpen hoe grondstoffen gebruikt en verbruikt worden evenals het potentieel voor terugwinning door het dynamisch modelleren van materiaalstromen;

2. het ex ante analyseren van ontwikkelrichtingen van de CE en van de impact van andere ontwikkelingen op de CE transitie evenals het wetenschappelijk onderbouwen van de implicaties van beleidsdoelstellingen;
3. het ontwikkelen en verbeteren van macro-economische modellen specifiek voor de evaluatie van de impact van de CE transitie op de Vlaamse economie;
4. het analyseren van juridische knelpunten en aandragen van oplossingen op privaat (productveiligheid, contractenrecht, etc.) en publiek (bv. bevoegdheidsverdeling over diverse niveaus, fiscaliteit) vlak;
5. het begrijpen van standpunten, gedrag en gedragswijzigingen bij zowel consumenten als producenten in de context van de CE transitie evenals het verkrijgen van inzichten in de sturing van gedrag hieromtrent;
6. het ontwikkelen van inzichten in hoeverre de CE transitie de kwaliteit van jobs ten goede komt dan wel bedreigt evenals in de dynamieken tussen de CE en de arbeidsmarkt;
7. het weergeven van de stand van de CE transitie in Vlaanderen op een wetenschappelijk onderbouwde en zo volledig mogelijke manier.

Naast deze wetenschappelijke doelstellingen streeft het CE Center ook een aantal **functionele doelstellingen** na [9]:

1. Het opzetten van een sterke interdisciplinaire samenwerking tussen relevante partners in CE beleidsonderzoek;
2. Het creëren van een kennisplatform voor de bredere wetenschappelijke circulaire economiegemeenschap, zowel in Vlaanderen als internationaal;
3. Het kaderen van het Vlaamse beleidsonderzoek in internationale beleidsinitiatieven rond CE, zoals van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL), de Europese Commissie (EC), het VN-Milieuprogramma (UNEP), het Europese Milieuagentschap (EEA) en andere;
4. Het samenwerken met de Vlaamse administratie in nauwe interactie en een impact hebben op het beleid om CE te stimuleren;
5. Het ter beschikking stellen van bijkomende inzichten vanuit Vlaamse en internationaal onderzoek ten aanzien van de Vlaamse beleidsmakers door middel van een brugfunctie;
6. Een vliegwiel zijn voor verdere uitbouw van beleidsrelevant onderzoek over de circulaire economie via het aanvragen van bijkomende onderzoeksfinanciering

2.2.3 Bestuur van het CE Center

Het CE Center opereert via een gelaagde bestuursstructuur:

- Dagelijks bestuur: promotor-coördinator en steunpuntmanager, verantwoordelijk voor de strategische richting, de dagelijkse gang van zaken, de begroting, de rapportage en de externe vertegenwoordiging.

- Uitvoerend Comité (Executive Committee): alle 14 promotoren van de deelnemende onderzoeksgroepen, verantwoordelijk voor de strategie, het personeel, de jaarplanning en de financieringsmogelijkheden.
- Onderzoeksclusters (zie hieronder)
- Onderzoekers: promovendi, postdocs en senior/junior onderzoekers met verschillende tijdsbestedingen.

Om een efficiënte organisatie van de onderzoeksactiviteiten te garanderen, werden de onderzoekslijnen gegroepeerd in vijf onderzoeksclusters, zoals gedefinieerd in de oproep en het meerjarenplan [9]:

- Cluster 1: Verdere ontwikkeling van de CE monitor
- Cluster 2: Scenario-ontwikkeling over CE en trends
- Cluster 3: Sociaal-economische effecten van CE-beleid
- Cluster 4: Juridische knelpunten
- Cluster 5: Gedrag en strategieën om CE te sturen

De vijf clusters worden ingevuld met zeven expertises zoals weergegeven in onderstaande tabel. Expertises hebben een duidelijk zwaartepunt in één van de clusters, maar hebben stevast duidelijke links met andere clusters.

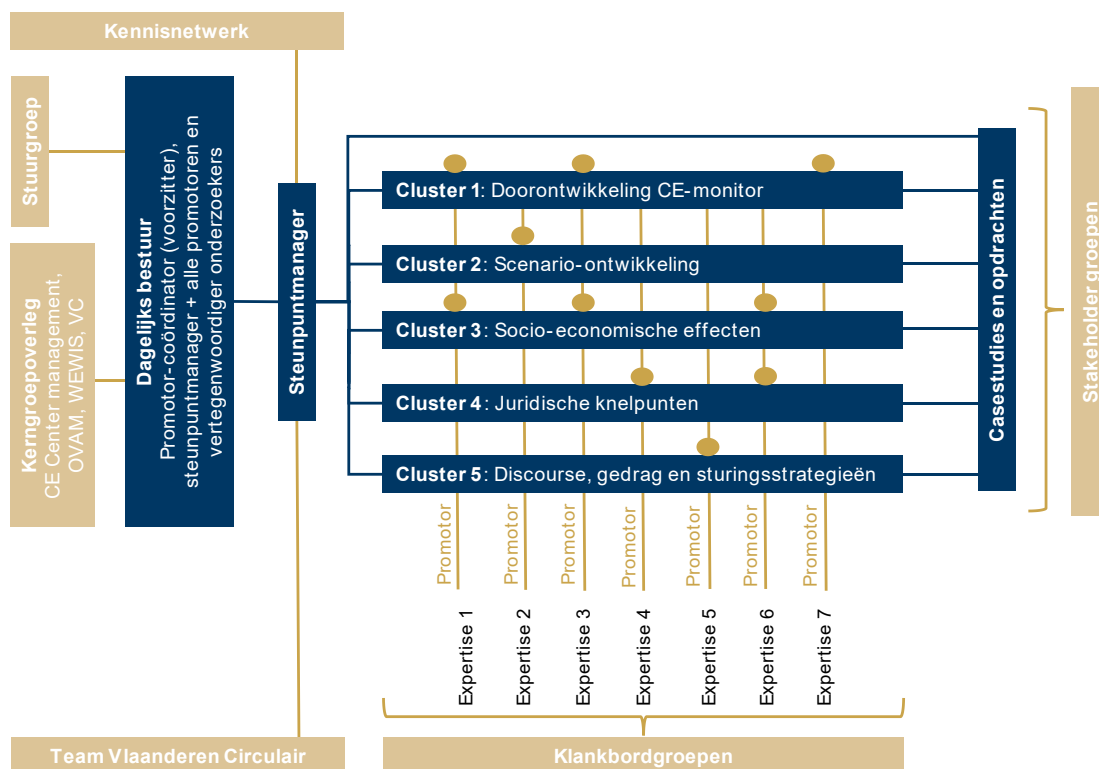
Tabel 1: Invulling van de clusters met de expertises

	Expertise 1 Stock-flow	Expertise 2 Scenario's en targets	Expertise 3 Macro- indic., beleidsinstr.	Expertise 4 Privaat en publiek recht	Expertise 5 Circulair gedrag	Expertise 6 CE jobs	Expertise 7 CE monitor
Cluster 1 CE monitor							
Cluster 2 Scenario's							
Cluster 3 Soc-econ							
Cluster 4 Juridisch							
Cluster 5 Gedrag							

Hoewel er formeel clustermanagers werden aangesteld, ontwikkelde het management zich pragmatisch, waarbij clusters waar nodig werden samengevoegd of gestroomlijnd:

- Clusters 1 en 2, beide sterk gericht op data, indicatoren, doelstellingen en scenario's, en samen het grootste deel van de personeelscapaciteit van het CE Center vertegenwoordigend, werden gezamenlijk beheerd (door de CE Center managers).
- Cluster 3 werd geïntegreerd in clusters 1 en 2 vanwege de terugkerende nadruk op data, indicatoren en modellering (bijv. de ontwikkeling van reparatie-indicatoren of de integratie van materiaalproductiviteit in CGE-modellering).
- Het management van cluster 4 was afgestemd op het vormgeven van de juridische onderzoeksagenda in samenwerking met Hefboom Beleid van Circulair Vlaanderen.
- Het management van cluster 5 viel volledig samen met het werk van één promovendus.

Onderstaande figuur toont het organigram van het CE Center, zoals hierboven beschreven. Het kennisnetwerk betreft een netwerk van (internationaal) flankerend beleidsrelevant onderzoek in de circulaire economie. Onderzoeksgroepen (in eerste instantie in Vlaanderen) worden uitgenodigd om deel uit te maken van dit netwerk. De steunpuntmanager coördineert dit netwerk, dat wordt ondersteund door de promotoren. Onderdeel van het kennisnetwerk is ook om aanvullende financiering voor flankerende onderzoeksprojecten te verkennen en internationale interacties tot stand te brengen, bijvoorbeeld met het PBL.

Figuur 1: Organigram CE Center. Bron: CE Center, bewerking door Dialogic.

2.2.4 Interne organisatie van het CE Center

Zoals hierboven beschreven is het onderzoek binnen het CE Center verdeeld over een aantal clusters. Elk van deze clusters is vervolgens verdeeld in een aantal onderzoekslijnen waaraan concrete taken en resultaten verbonden zijn. Iedere onderzoekslijn kent zijn eigen verantwoordelijke promotor. Afstemming tussen de verschillende instellingen vindt minimaal twee keer per jaar plaats in een dagelijks bestuur (waar alle promotoren in deelnemen). De promotor-coördinator wordt door de promotoren van de afzonderlijke lijnen op de hoogte gehouden van de voortgang in de onderzoekslijnen van de clusters.

De promotor-coördinator is tevens de vertegenwoordiger van het steunpunt naar de Vlaamse overheid toe en fungeert als aanspreekpunt van het steunpunt. De promotorcoördinator (Karel Van Acker) en de steunpuntmanager (Luc Alaerts) vormen het management team (tot 1 oktober 2025 ondersteund door Gwenny Thomassen). Tussen de manager en promotorcoördinator vindt wekelijks overleg plaats. De steunpuntmanager is verantwoordelijk voor de dagelijkse uitvoering. Zo organiseert hij o.a. bijeenkomsten tussen de verschillende onderzoekers. De manager van het steunpunt Circulaire Economie is tevens lid van het operationele team van Vlaanderen Circulair. De onderzoekers komen iedere 6-8 weken bij elkaar om gezamenlijk bijeenkomsten voor te bereiden en resultaten te delen, waardoor interactie tussen de onderzoekslijnen verzekerd is.

Bij het CE Center zijn volgens de zelfevaluatie gedurende de evaluatieperiode 25 onderzoekers betrokken (geweest). In termen van VTE was het aantal onderzoekers 6-7 gedurende de periode 2022-2026. Dit betreft senior onderzoekers en doctoraatsstudenten. Bij het aannemen van de onderzoekers wordt gekeken naar competenties ten aanzien van de science-policy interactie en bij gelijke beoordeling wordt gekeken naar complementariteit of gelijke samenstelling tussen mannen en vrouwen.

De groep is divers in termen van ervaring: het is een mix van zowel ‘jonge’ doctoraatsstudenten als ervaren post-doc onderzoekers. In het budgetplan voor 2026 worden zes individuele onderzoekers genoemd en één onderzoeksteam.⁸ Van de individuele onderzoekers is een derde vrouw, en twee derde man. Ook diversiteit in nationaliteit is bijgehouden in de lijst met de 25 onderzoekers in de zelfevaluatie, waarin zichtbaar is dat ca. 70% Belgisch is, 12% Nederlands en 8% Frans. Verder is een onderzoeker uit India, één uit Brazilië en één uit Bolivia actief in het onderzoeksteam van het CE Center.

2.2.5 Externe organisatie van het CE Center

De externe coördinatie van het CE Center door de Vlaamse overheid vindt plaats via de **stuurgroep**. Dit orgaan staat in voor de inhoudelijke aansturing van de werking van het CE Center. In deze stuurgroep vindt overleg plaats op het beleidsniveau en het onderzoeksniveau. Vertegenwoordigers uit verschillende organisaties nemen plaats in de stuurgroep, waarbij de stuurgroep bestaat uit ten minste de volgende leden⁹:

⁸ Het aantal onderzoekers is door de wijziging in de financieringsstructuur verlaagd ten opzichte van de voorgaande jaren.

⁹ Zie artikel 3.4 van de beheersovereenkomst.

- Een vertegenwoordiger van de functioneel bevoegde beleidsdomeinen
- Een vertegenwoordiger van de functioneel bevoegde ministers
- De Transitie manager Circulaire Economie of een vertegenwoordiger van Vlaanderen Circulair
- De promotor-coördinator van het CE Center
- Een vertegenwoordiger van het dagelijks bestuur van het CE Center
- Een vertegenwoordiger van de MINAraad¹⁰ en van de SERV¹¹ voor de relevante onderwerpen (met een raadgevende stem)

De frequentie van de bijeenkomsten met de stuurgroep zijn gaandeweg verhoogd van twee keer per jaar naar vier keer per jaar, om sneller in te kunnen spelen op de veranderende onderzoeksagenda. Via de stuurgroep speelt het beleid een sturende rol en heeft het een impact op de jaarplanning en de selectie van casestudies en opdrachten. Verder vindt er per casestudie en opdracht opvolging plaats van een aparte begeleidingsgroep. Het CE Center bezorgt jaarlijks een concept jaarplan en begroting voor het daaropvolgende jaar aan de stuurgroep, op basis van voortschrijdend inzicht en passend binnen de 5 clusters en het meerjarenplan. In de jaarplannen worden afspraken gemaakt over de uit te voeren kortetermijnopdrachten en de te bereiken stappen in de langetermijnopdrachten. Verder bezorgt het CE Center jaarlijks ook het jaarverslag en financieel verslag ter verantwoording.

Vanaf 2024 is het maandelijks **kerngroepoverleg** ingesteld. In dit overleg nemen OVAM, WEWIS en Vlaanderen Circulair deel om meer frequente en gedetailleerde discussies te voeren over het gezamenlijk ontwikkelen van de lopende onderzoeksagenda. Dit heeft ervoor gezorgd dat er in de stuurgroepvergaderingen meer ruimte was voor strategische discussies.

2.3 FINANCIËLE ANALYSE

In deze paragraaf gaan we achtereenvolgens in op de begroting van het CE Center en de realisatie in de verschillende werkingsjaren.

2.3.1 Begroting

Bij aanvang van het steunpunt is door het CE Center een meerjarenbegroting opgesteld met daarin de verwachte inkomsten en uitgaven voor de periode 2022-2026. Onderstaande tabel geeft een overzicht van deze verwachte inkomsten en uitgaven.

Tabel 2. Inkomsten en uitgaven volgens meerjarenbegroting 2022-2026 (bedragen x€1.000). [10]

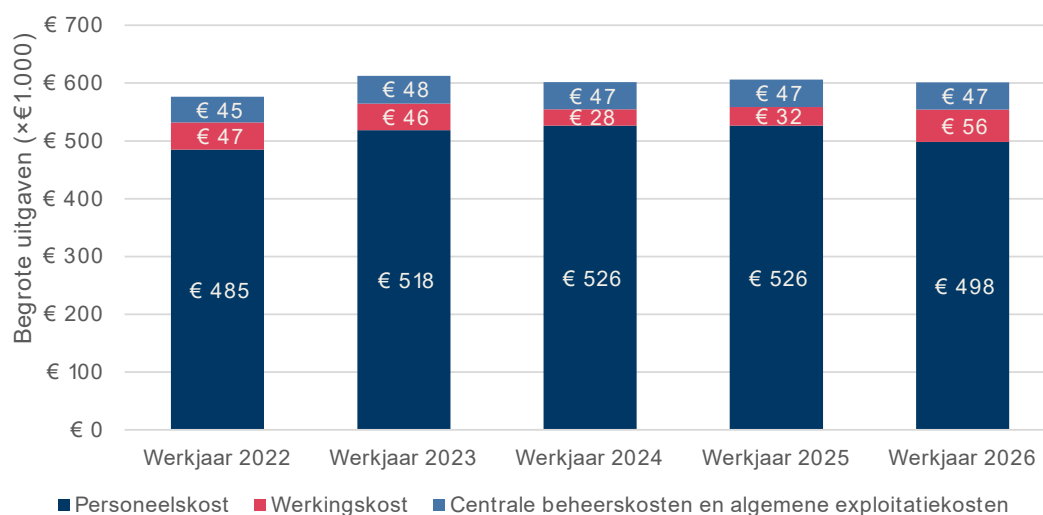
¹⁰ De Minaraad is een strategische adviesraad voor het beleidsdomein Omgeving van de Vlaamse overheid.

¹¹ De SERV geeft advies op vraag van een Vlaamse minister, het Vlaams Parlement of op eigen initiatief. Daarnaast is de SERV strategische adviesraad (SAR) voor de beleidsvelden Werk en Sociale Economie, Economie, Energie en Diensten voor Algemeen Regeringsbeleid.

	2022	2023	2024	2025	2026
Beschikbaar budget					
Inkomsten	€ 600	€ 600	€ 600	€ 600	€ 600
Reserveoverdracht	€ -	€ 24	€ 11	€ 9	€ 3
Uitgaven					
Uitgaven	€ 576	€ 613	€ 602	€ 606	€ 601
Overschot					
Overschot	€ 24	€ 11	€ 9	€ 3	€ 2
Overschot (%)	4%	2%	1%	1%	0%

Het CE Center wordt volledig gefinancierd door de Vlaamse overheid. Bij de start van het steunpunt in 2022 is vastgesteld dat zowel OVAM, Vlaanderen Circulair als het Departement WEWIS jaarlijks een financiële bijdrage van € 200.000 leveren. Deze bedragen zouden volgens de bepalingen van het W&I decreet over de steunpunten jaarlijks moeten worden geïndexeerd. In 2026 is de financiële bijdrage van OVAM en Vlaanderen Circulair door de Vlaamse Regering stopgezet (zie paragraaf 2.3.3). Binnen de begroting van het CE Center is – zoals vastgelegd in de beheersovereenkomst – ruimte voor het opbouwen van reserves. Door deze mogelijkheid tot opbouw van reserves wordt het niet uitgegeven budget in een jaar toegevoegd aan de beschikbare middelen van het daaropvolgende jaar. De beschikbare middelen verschillen zo van jaar tot jaar.

Op basis van de beheersovereenkomst mag deze financiering worden aangewend door het CE Center voor personeelskosten, werkingskosten, uitrustingskosten, onderaannemingskosten en centrale beheers- en algemene exploitatiekosten, die nodig zijn voor de uitvoering van de opdrachten van het steunpunt [11]. Onderstaande figuur geeft een uitsplitsing van de begrote uitgaven naar deze verschillende kostenposten.

Figuur 2. Totale begrote uitgaven per werkingsjaar, met onderscheid naar kostenpost. [10]¹²

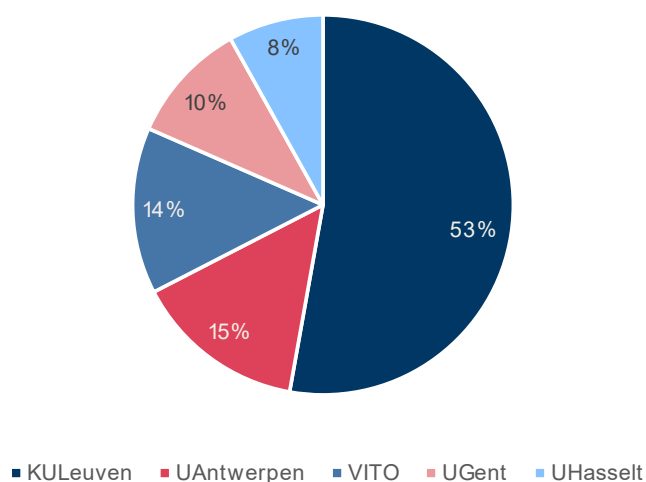
Gemiddeld wordt 85% van het budget gereserveerd voor personeelskosten, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen directe (72%) en indirecte personeelskosten (13%). 7% van het budget wordt gereserveerd voor werkingskosten. Dit gaat om kosten voor informatie en documentatie, ICT, uitrusting, reiskosten en valorisatiekosten. Volgend uit de beheersovereenkomst mag maximaal 10% van de totale kosten (m.u.v. onderaannemingskosten) worden gereserveerd voor deze kostenpost. [11] Deze kosten hoeven niet verder te worden gespecificeerd. In totaal wordt er jaarlijks 8% van de totale kosten gereserveerd voor centrale beheerskosten en algemene exploitatiekosten: voor de vier universiteiten bedraagt dit 10% van de som van de personeels- en werkingskosten, voor VITO worden deze kosten niet begroot.¹³ In de begroting worden geen onderaannemingskosten voorzien.

Onderstaande figuur geeft de verdeling van de begrote uitgaven naar de verschillende instellingen binnen het CE Center.¹⁴ Meer dan de helft van het budget is gereserveerd voor KU Leuven. Voor de overige instellingen wordt 8-15% van het totale budget gereserveerd.

¹² Vanwege afrondingsverschillen tellen de bedragen in de figuur in sommige jaren niet op tot de totale uitgaven zoals weergegeven in Tabel 2.

¹³ De regelgeving en toepassing van de overheadkosten (centrale beheerskosten en algemene exploitatiekosten) geldt enkel voor de universiteiten (en hogescholen) en niet voor Strategische Onderzoekscentra (VITO is een van de Vlaamse SOC's). Dit betekent dat VITO deze kosten niet mag verrekenen.

¹⁴ De figuur geeft de gemiddelde verdeling. Tussen de verschillende werkingsjaren bestaan kleine verschillen.

Figuur 3. Verdeling van begrote uitgaven naar instellingen. [10]

2.3.2 Realisatie

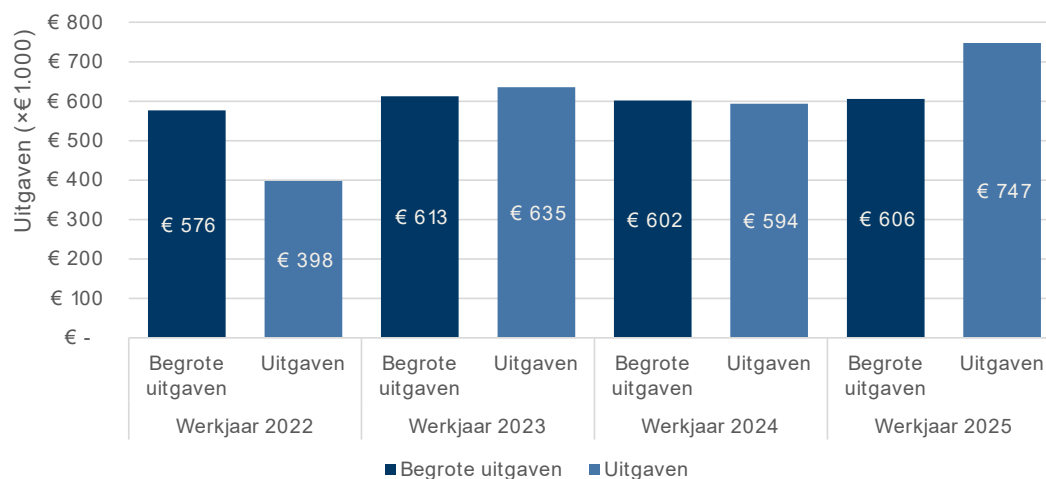
Het CE Center legt jaarlijks financiële verantwoording af over de gerealiseerde inkomsten en uitgaven in dat werkjaar. Onderstaande tabel geeft een overzicht van deze gerealiseerde inkomsten en uitgaven voor de werkjaren 2022-2025 op basis van de jaarverslagen. Omdat er ten tijde van de evaluatie nog geen definitief jaarverslag over 2025 was vastgesteld, zijn voor dit werkjaar de voorlopige realisaties gehanteerd. Voor werkjaar 2026 zijn logischerwijs nog geen resultaten beschikbaar. Tegelijkertijd zijn er voor dit laatste werkjaar wel grote financiële verschuivingen geweest, door het stopzetten van delen van de financiering. De financiële situatie in 2026 wordt afzonderlijk behandeld in paragraaf 2.3.3.

Tabel 3. Gerealiseerde inkomsten en uitgaven 2022-2025 (bedragen ×€1.000). [12]

	2022	2023	2024	2025
Beschikbaar budget				
Inkomsten	€ 600	€ 600	€ 627	€ 631
Reserveoverdracht	€ -	€ 202	€ 167	€ 200
Uitgaven				
Uitgaven	€ 398	€ 635	€ 594	€ 747
Overschot				
Overschot	€ 202	€ 167	€ 200	€ 84
Overschot (%)	34%	28%	32%	13%

Hoewel in de beheersovereenkomst is opgenomen dat de bijdrage van de Vlaamse overheid aan het CE Center jaarlijks wordt aangepast met de gezondheidsindex, zijn de modaliteiten daartoe niet beschikbaar, en is er geen vaste wijze vastgesteld waarop deze indexatie wordt toegepast. [11] Als gevolg hiervan zijn de bijdragen van de Vlaamse overheid slechts beperkt geïndexeerd. Voor 2024 en

2025 heeft het Departement WEWIS haar deel van de bijdrage wel geïndexeerd, wat resulteerde in een ophoging van het budget van € 27.000 (2024) en € 31.000 (2025). [12] Onderstaande figuur geeft inzicht in hoe de gerealiseerde uitgaven zich verhouden tot de begrote uitgaven in de werkingsjaren 2022-2025.

Figuur 4. Begrote en gerealiseerde uitgaven voor werkingsjaren 2022-2025. [12]

Vanwege de latere start van enkele onderzoeken waren de gerealiseerde uitgaven in **werkingsjaar 2022** ongeveer 30% lager dan begroot. [12] Als gevolg van deze lagere uitgaven bedroeg het overschot 34% (voorzien was 4%)¹⁵. Eenmaal een overschot ontstaat als gevolg van een later dan geplande aanwerving van onderzoekers, wordt dit een aantal jaren meegenomen tot in het slotjaar waarin de betreffende aanwervingen langer dan voorzien kunnen duren. Het steunpunt heeft mede daarom verzocht om het volledige overschot toe te voegen aan de middelen van 2023, zodat deze budgetten alsnog ingezet konden worden om het geplande onderzoek uit te voeren.

Hoewel de uitgaven in **werkingsjaar 2023** 4% hoger uitvielen dan begroot, wordt in het jaarverslag aangegeven dat ook dit jaar niet alle voorziene uitgaven werden gedaan, onder meer door enkele wijzigingen in de personeelsinzet (onbetaald verlof, ziekte, in-kind bijdragen en externe financiering) en het niet aansnijden van het budget voor events. Als gevolg van de inflatie namen de uitgaven aan personeelskosten echter met 16% toe, waardoor onderzoekers minder uren aan het onderzoek konden besteden en de uitgaven hoger uitvielen dan begroot. Hierdoor nam het overschot af tot 24%. Ook in 2023 werd verzocht om dit overschot geheel over te maken naar de begroting van 2024.

Voor **werkingsjaar 2024** had het CE Center, als gevolg van de inflatiecorrectie over de bijdrage van het Departement WEWIS, € 27.000 (4,5%) meer te besteden. Deze correctie was echter niet voldoende om de toename in de gezondheidsindex van 14% sinds 2022 te compenseren. In de jaarplannen voor 2024 wordt reeds benoemd dat dit gevolgen kan gaan hebben voor de output van het CE Center binnen de werkingsperiode. Ondanks deze aanvullende middelen waren de uitgaven in 2024 nagenoeg gelijk aan de uitgaven zoals begroot in het meerjarenplan. In het jaarverslag wordt

¹⁵ Eenmaal een overschot ontstaat als gevolg van een later dan geplande aanwerving van onderzoekers, wordt dit een aantal jaren meegenomen tot in het slotjaar waarin de betreffende aanwervingen langer dan voorzien kunnen duren.

aangegeven dat dit hoofdzakelijk gevolg was van langdurige afwezigheid van een onderzoeker, waardoor voorziene middelen niet konden worden ingezet. Als gevolg hiervan nam het overschot toe tot 32%. Omdat deze middelen later alsnog zullen worden ingezet en de druk op de financiering als gevolg van de inflatie blijft bestaan, werd ook dit jaar verzocht deze middelen over te hevelen naar het volgende begrotingsjaar.

Voor het **werkingsjaar 2025** zijn in de jaarplannen twee wijzigingen voorzien. [13] Allereerst vallen de personeelskosten lager uit, omdat een onderzoeker in het verlengstuk van zijn taken voor het steunpunt een opdracht vervult waarvoor externe financiering beschikbaar is. Deze financiering is gericht verworven door het CE Center, om de gestegen personeelskosten (die niet begroot waren) als gevolg van inflatie te kunnen dekken. Daarnaast wordt binnen dezelfde onderzoeksgroep de halftijdse financiering voorzien van een doctoraat. Deze financiering wordt mogelijk gemaakt als gevolg van de eerdergenoemde meevaller, de tijdelijke afwezigheid van een onderzoeker vanwege ziekte en alternatieve financiering die is gevonden voor andere onderzoeken. De druk op de budgetten als gevolg van de hoge inflatie in de eerdere jaren blijft ook in 2025 bestaan. Voor werkingsjaar 2025 wordt vooraf opnieuw geen indexering toegepast. WEWIS heeft opnieuw een compensatie op zijn deel van het budget voorzien.

2.3.3 Financiële situatie werkingsjaar 2026

Zoals eerder benoemd is er binnen werkingsjaar 2026 sprake van grote budgettaire wijzigingen. [14] Eind 2025 werd door het kabinet Brouns (bevoegd voor Omgeving) besloten om als gevolg van besparingen het steunpunt niet te financieren voor werkingsjaar 2026. Als gevolg van deze beslissing is de financiële bijdrage van zowel OVAM als Vlaanderen Circulair voor 2026 komen te vervallen. De financiering vanuit het Departement WEWIS voor het werkingsjaar 2026 blijft wel in stand en er wordt aanvullend een inflatiecorrectie toegekend. De bijdrage vanuit het Departement WEWIS voor 2026 is daarmee verhoogd tot € 235.000. Aanvullend is voor dit laatste werkingsjaar ook het overschot van 2025 beschikbaar, waardoor het totale beschikbare budget voor 2026 ongeveer € 319.000 bedraagt. Het overschot van 2025 is echter niet op eenzelfde wijze te besteden als de inkomsten, waardoor deze niet kan worden benut om het gat in de financiering op te vullen.

De financiering van het Departement WEWIS voor 2026 is volledig gealloceerd aan de onderzoeks- en managementtaken van de KU Leuven en de Universiteit Hasselt. De budgetten voor de Universiteit Antwerpen, de Universiteit Gent en VITO zijn volledig geschrapt. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de inzet van de middelen voor 2026.

Tabel 4. Verschillen tussen herziene en beoogde begroting 2026.

	Beoogde begroting 2026	Herziene begroting 2026	Vershil
KU Leuven	€ 317.262	€ 209.000	-34%
U Antwerpen	€ 89.177	€ -	-100%
U Gent	€ 61.677	€ -	-100%
U Hasselt	€ 48.037	€ 24.000	-50%
VITO	€ 84.850	€ -	-100%

	Beoogde begroting 2026	Herziene begroting 2026	Vershil
Totaal	€ 601.003	€ 233.000	-61%

Aanvullend op de middelen van het Departement WEWIS stelt Vlaanderen Circulair voor werkingsjaar 2026 € 370.000 uit de eigen werkingsmiddelen beschikbaar om de financiering van het onderzoek op drie specifieke thema's te borgen, namelijk het updaten en upgraden van de CE monitor, voedselverlies en de doorvertaling van materialenvoetafdruk (cases textiel en huisvesting). Deze financiering verloopt via losse overheidsopdrachten.

Als gevolg van de besparingen kan echter niet al het onderzoek voor het werkingsjaar 2026 behouden blijven. Zo wordt het juridisch onderzoek voor 2026 gehalveerd, en zijn er enkele kleinere besparingen binnen de clusters 1 en 2 (ontwikkeling CE monitor en scenario-ontwikkeling over CE en trends).

2.3.4 Conclusie

In de evaluatieperiode heeft het CE Center te maken gehad met verschillende budgettaire beperkingen, door hoge inflatie in combinatie met zeer beperkte indexering, en in 2026 door het wegvallen van een aanzienlijk deel van het budget. Het CE Center is flexibel en doelgericht omgegaan met deze beperkingen, waarbij altijd is gestreefd naar het maximale behoud van de onderzoeksoutput.

De zeer beperkte indexering van de bijdragen heeft de reële bestedingsruimte van het CE Center geleidelijk onder druk gezet. Het CE Center heeft deze druk deels opgevangen door te schuiven in personeelsinzet, externe financiering en alternatieve invullingen van werkzaamheden, waardoor een groot deel van de onderzoeksoutput toch behouden bleef. Tegelijkertijd betekent dit dat de meerjarenplanning minder robuust kon worden ingevuld dan oorspronkelijk beoogd, omdat ruimte die idealiter beschikbaar zou zijn voor inhoudelijke uitvoering in toenemende mate nodig was om financiële tekorten op te vangen. De hoge overschotten in de beginjaren vragen om nuance in de beoordeling. Deze hangen in belangrijke mate samen met een latere start van enkele onderzoeken en aanwervingen, en zijn daarom niet zonder meer te duiden als onderbenutting of inefficiëntie. Wel laat dit zien dat de uitvoering van een meerjarige onderzoeksagenda kwetsbaar is voor vertragingen in de opstartfase, zeker in combinatie met een financieringssysteem waarin latere inzet van middelen nodig blijft om oorspronkelijk beoogde onderzoekstrajecten alsnog af te ronden.

Ook met betrekking tot de situatie van 2026 – waarin een aanzienlijk deel van het budget is weggevallen – stelt het CE Center zich flexibel op. Met aanzienlijk minder middelen worden nog steeds substantiële delen van het onderzoek voortgezet, gedeeltelijk via afzonderlijke overheidsopdrachten. Tegelijkertijd verloopt het onderzoek via losse overheidsopdrachten minder efficiënt dan binnen het steunpunt, vanwege aanvullende administratieve lasten bij losse opdrachten. Een ander nadeel van losse opdrachten is dat dit op langere termijn leidt tot een verlies van samenhang en schaalvoordeel.

3 PRESTATIES EN IMPACT

Dit hoofdstuk gaat in op de prestaties van de CE Center, alsmede de impact op het beleid en op de wetenschappelijke wereld.

3.1 INVULLING MEERJARENPLANNING EN FLEXIBILITEIT

Het meerjarenplan van het CE Center vertaalt de doelstellingen van het steunpunt naar concrete plannen en activiteiten. Het meerjarenplan is aan het begin opgesteld, maar kan te allen tijde geheel of gedeeltelijk worden herzien op initiatief van één van de ondertekende partijen (voor zover daartoe overeenstemming wordt bereikt). Zoals beschreven in paragraaf 2.3.4, kon de meerjarenplanning minder robuust worden ingevuld dan oorspronkelijk beoogd door financiële tekorten.

Een van de aanbevelingen van de vorige evaluatie was om meer flexibiliteit te realiseren door een rollende onderzoeksagenda in te voeren. Vergeleken met de vorige invulling van het steunpunt is er dan ook meer ruimte ingebouwd voor flexibiliteit in het meerjarenplan. Het CE Center heeft met de meerjarige onderzoeksprogrammering een brede en waardevolle kennisbasis opgebouwd en heeft flexibiliteit ingebouwd in de onderzoeksagenda. Het onderzoeksprogramma is opgesteld als een rollende onderzoeksagenda met casestudies en opdrachten in 5 clusters. De rollende onderzoeksagenda houdt in dat er weliswaar onderzoeksthema's en ambities worden vastgesteld die prioriteit hebben, maar dat er flexibiliteit is om op basis van voortschrijdend inzicht het onderzoek bij te sturen. De onderzoeksthema's zijn op hoofdlijnen vastgesteld, maar laat inhoudelijke bijsturing toe als dat nodig is op basis van beleidsontwikkelingen en wijzigende omstandigheden. Deze aanpak van de onderzoeksagenda wordt als waardevol gezien, constateert ook het beleidspanel (zie Bijlage 5).

Uit de interviews komt ook naar voren dat er flexibiliteit is in het uitvoeren van het meerjarenplan. Dit is vooral relevant voor het kortetermijnonderzoek. De onderzoeksagenda kan worden bijgestuurd en bij dringende vragen kan flexibel worden omgegaan met het jaarprogramma. Ook met het invoeren van het kerngroepoverleg in 2024 en het verhogen van de overlegfrequentie van de stuurgroep is er extra flexibiliteit ingebouwd. Volgens sommige respondenten is de flexibiliteit gelijk gebleven of enigszins verminderd vergeleken met het vorige steunpunt. Bij het vorige steunpunt was er een apart kanaal voor ad-hoc opdrachten, terwijl bij het CE Center meer thematisch vanuit een jaarplanning wordt gestuurd.

Verder is er een spanningsveld tussen flexibiliteit en het strategisch plannen van langjarig onderzoek: voor langetermijnonderzoek is een zekere vaste basis nodig. Dit sluit echter niet altijd goed aan op de beleidsbehoefte, dat soms meer gebaat is bij afzonderlijke opdrachten. Dit spanningsveld wordt door zowel het wetenschappelijk panel als het beleidspanel erkend.

3.2 WETENSCHAPPELIJKE IMPACT

Het steunpunt heeft een duidelijke en internationaal erkende wetenschappelijke bijdrage geleverd en daarmee de Vlaamse kennispositie versterkt (zie Bijlage 4). Met name het onderzoek op het

gebied van datamanagement en de ontwikkeling van CE-indicatoren en het werk wordt hoog gewaardeerd.

De wetenschappelijke impact van het CE Center laat zich o.a. meten door het aantal academische publicaties en zichtbaarheid op internationale wetenschappelijke conferenties. In de periode van januari 2022 tot en met januari 2026 had het CE Center het volgende opgeleverd [15]:

- 13 peer-reviewed academische publicaties uit de huidige subsidieperiode, en daarnaast 9 peer-reviewed academische publicaties voortkomend uit onderzoek van de vorige subsidieperiode
- 16 beleidsgerichte publicaties,
- 22 bijdragen aan (inter)nationale wetenschappelijke conferenties

Tabel 5: Overzicht van publicaties van het CE Center

Jaar	Wetensch. publicaties uit periode 2022-2026	Wetensch. publicaties uit periode 2017-2021 ¹⁶	Beleidsgerichte publicaties	Deelname aan wetenschapsconferenties
2022		6		1
2023	2		5	3
2024	6	3	6	14
2025	3		5	4
2026	2			
Totaal	13	9	16	22

Tabel 5 geeft een overzicht van de publicaties. In Bijlage 6 is een meer gedetailleerd overzicht te vinden van deze resultaten. De negen wetenschappelijke publicaties uit de vorige beheersovereenkomst zijn pas in de huidige periode gepubliceerd, door de time lag van academische publicatie. Hierbij merkt het wetenschappelijk panel op dat er nog een aantal publicaties in de pijplijn zitten (als gevolg van de normale vertraging in het academische publicatieproces). Het nog lopende gedragsonderzoek (uitgevoerd door een PhD) zal naar verwachting leiden tot additionele publicaties. Daarnaast wordt juridisch onderzoek meestal in andere vormen gepubliceerd dan academische publicaties. Over het geheel genomen, waardeert het panel de academische onderzoeksoutput als positief. Kwalitatief beschreven zijn de belangrijkste resultaten onder meer:

- bijgewerkte versies van de CE Monitor met verbeterde gebruiksvriendelijkheid,

¹⁶ Effectieve publicatie loopt achter op finalisatie van onderzoekswerk. Er zijn dus nog publicaties verschenen waarvan de onderzoeksactiviteiten dateren uit het vorige steunpunt. Ook de onderzoeksactiviteiten van het huidige steunpunt zullen naar verwachting dus tot publicaties leiden die na 2026 zullen verschijnen.

- nieuwe benaderingen van CE-doelstellingen en -indicatoren (bijv. materiaalproductiviteit en materialenvoetafdruk),
- methodologieën voor milieueffectbeoordeling van CE-beleid,
- geïntegreerde juridische analyses die publiek- en privaatrecht combineren,
- onderzoek naar de kwaliteit van banen, vaardigheden en een rechtvaardige transitie,
- diepgaande studies naar voedselverlies, textiel, bouw en reparatie.

In Bijlage 6 is eveneens een overzicht te vinden van het aantal citaties van de wetenschappelijke artikelen, waarvoor deze gegevens beschikbaar waren. De lijst bevat geen recente publicaties aangezien hier nog geen gegevens t.a.v. citaties over bekend zijn. Anderzijds bevat de lijst ook publicaties uit jaren voor deze evaluatie-periode, omdat de citaties daarvan pas in de periode 2022-2026 bekend werden. De FWCI (Field-Weighted Citation Impact) is eveneens weergegeven. Deze varieert tussen 0,2 en 6,68. Enkele papers met een lage FWCI zijn nog vrij recent, en dat maakt de lage score minder relevant. Een samenvatting van deze citaties is te vinden in onderstaande tabel. Alle journals waarin is gepubliceerd zijn Q1 journals, behalve Procedia CIRP (Q2).

Tabel 6: Overzicht van citaties. Bronnen: Web of Science en Scopus

Overzicht citaties van publicaties	
Aantal publicaties (met citaties)	13
Totaal aantal citaties	171
Gemiddeld aantal citaties per publicatie	13
Gemiddeld FWCI	1,42

Op basis van de gegevens uit Bijlage 6 kan vastgesteld worden dat de wetenschappelijke publicaties in meer dan gemiddelde mate geciteerd werden. Bovendien verschenen verschillende publicaties in internationaal hooggewaardeerde journals, zoals: “Resources, Conservation and Recycling”, “Sustainable Production and Consumption” en “Environmental Science & Technology”.

Het werk van het CE Center kenmerkt zich door sterke methodologische vooruitgang, waaronder:

- Het herdefiniëren van CE-monitoring door middel van informatiesysteemtheorie, waarbij indicatoren worden behandeld als informatie-artefacten in plaats van louter data-uitkomsten.
- Het ontwikkelen van geavanceerde gedragsonderzoeksmethoden voor CE-beleid (met name op het gebied van voedselverlies).
- Het creëren van beleidsklare raamwerken voor de berekening van milieueffecten, afgestemd op Europese normen.
- Het integreren van publiekrechtelijke en privaatrechtelijke perspectieven in CE-onderzoek.

Op basis van de bevindingen van de interviews en de wetenschappelijke analyse kan het volgende worden gesteld:

- Het CE Center wordt door respondenten gezien als een belangrijke kennisontwikkelaar op het gebied van circulaire economie. Het onderzoek legt een sterke wetenschappelijke basis voor beleidsvorming.
- De wetenschappelijke kwaliteit wordt als positief ervaren. Er zijn voldoende waardevolle onderzoeken, publicaties en conferentiedeelnames.
- Met het langlopend onderzoek van het CE Center kunnen thema's goed worden opgevolgd (wat niet zou lukken met enkel ad hoc onderzoek).
- De scope van het onderzoeksprogramma was breed, maar dit komt overeen met de breedte van het thema CE en heeft geleid tot een doorwerking van CE-onderzoek in uiteenlopende disciplines. Vergeleken met het vorige steunpunt is er nog meer expertise uit verschillende vakgebieden (gedragswetenschappelijk, juridisch, economisch), wat als een meerwaarde wordt gezien.
- Het onderzoek zorgt ook voor meer internationaal aanzien van onderzoekers. Onderzoek van het CE Center wordt ingebracht in internationale gremia. Verder zijn er relevante interacties met bijvoorbeeld PBL (bilaterale uitwisseling inzake CE monitoring met jaarlijkse frequentie) en OECD (inschakeling van onderzoeksgroep KU Leuven SAM (Sustainability Assessments of Material Life Cycles) in project ter inventarisatie en internationale consensus van mogelijke beschikbare indicatoren voor de CE).

Het CE Center streeft ernaar de impact op zowel academische als beleidsmatige gebieden te maximaliseren, maar het is lastig om deze balans te optimaliseren. Een continue dialoog tussen onderzoekers en management helpt om de balans te bewaren.

3.3 BELEIDSRELEVANTE IMPACT

De beleidsrelevantie van het CE Center wordt breed erkend: het onderzoek onderscheidt zich van puur academische trajecten doordat het CE Center expliciet inzet op beleidsmatige vraagstukken. Deze focus maakt dat de resultaten beter aansluiten bij de informatiebehoefte van beleidsmakers. Het onderzoek van het CE Center resulteert in concrete beleidsoutput. Bij praktisch alle onderzoeken zijn de resultaten vertaald naar een toegankelijk beleidsrapport. De mate van beleidsdoorwerking verschilt per onderzoek. Ook is het niet altijd zichtbaar hoe het onderzoek van het CE Center doorwerkt in beleidsbeslissingen en interventies. De betrokkenheid van beleidsmakers in klankbordgroepen wisselt ook. Hier liggen kansen, zodat onderzoek nog beter vertaald kan worden richting beleid.

In de periode 2022-2026 heeft het CE Center 16 beleidsgerichte publicaties gepubliceerd (dit zijn meer beleidsgerichte publicaties dan in het vorige steunpunt, destijds werden 13 beleidsrelevante documenten gepubliceerd). Daarnaast zijn onderzoekers en promotoren geregeld betrokken geweest bij Werkagenda's en Hefbomen (zie paragraaf 2.1.1), vaak in een adviserende of kennisdelende rol. In enkele gevallen namen zij ook meer sturende posities op, zoals bij Hefboom Onderzoek of bij de

ontwikkeling van kennis over het meten van circulaire vooruitgang binnen de Werkagenda Maakindustrie.

De CE Monitor geldt in vrijwel alle gesprekken als één van de meest zichtbare en impactvolle outputs. De monitor wordt gezien als een waardevol en toepasbaar instrument met maatschappelijke impact. Beleidsmakers waarderen de systematiek en onderbouwing, en geven aan dat de monitor helpt om discussies te structureren en een gemeenschappelijke taal te ontwikkelen. Ook vanuit Europees perspectief bestaat er interesse in dit instrument. Tegelijkertijd vormt de beperkte actualisatiefrequentie een knelpunt, omdat hierdoor de directe bruikbaarheid van de monitor voor beleidsprocessen afneemt.

De juridische onderzoekslijn wordt verder vaak genoemd als voorbeeld van sterke beleidsrelevantie: studies naar drempels voor grondstofverklaringen, eigendomsrecht en product-as-a-service-modellen hebben geleid tot beleidsdiscussies en gezamenlijke trajecten tussen overheid en sectoren. Daarnaast zijn thematische prioriteiten behandeld op het gebied van circulair bouwen, textiel en hogere R-strategieën. Dit varieert van casestudies over materiaalvoetafdruk tot juridische verkenningen, sectoranalyses en de ontwikkeling van indicatoren voor reparatie en hergebruik.

Respondenten signaleren dat er een inherent spanningsveld bestaat tussen beleidsmatige en wetenschappelijke impact, evenals tussen korte- en langetermijnperspectieven. Dit hangt samen met de uiteenlopende tijdsdynamiek van beleid en onderzoek: waar beleidsmakers behoefte hebben aan tijdige, concrete input, opereert wetenschappelijk onderzoek vaak met langere doorlooptijden en bredere reflecties. Het beeld is dat de resultaten van het CE Center wel degelijk worden gebruikt in beleidsdiscussies, maar dat er geen systematisch, overzichtelijk beeld bestaat van deze benutting. Beleidsimpact blijft daardoor deels onzichtbaar.

Daarnaast wordt de mate van beleidsimpact beperkt door de lange doorlooptijden van beleidsprocessen en het ontbreken van structurele opvolging van onderzoeksresultaten aan de kant van de overheid. De betrokkenheid van overheidspartijen varieert en blijkt gevoelig voor politieke context en kabinetsprioriteiten. Bovendien worden ontwikkelde modellen of instrumenten niet altijd daadwerkelijk geïmplementeerd binnen de organisaties waarvoor ze zijn bedoeld, wat de potentiële beleidsimpact verder kan beperken (de taak om onderzoeksoutput te implementeren ligt bij die organisaties en niet bij het CE Center). Respondenten zien mogelijkheden voor het CE Center om de zichtbaarheid en verspreiding van publicaties verder te vergroten, al zou dit extra capaciteit vergen.

Ondanks dat beleidsadviezen niet altijd direct zichtbaar zijn in formeel beleid, worden deze adviezen wel meegenomen in beleidsafwegingen en leveren daarmee een relevante bijdrage. Respondenten geven aan dat er binnen Vlaanderen geen alternatief is dat dezelfde breedte, interdisciplinariteit en continuïteit kan bieden. De structurele samenwerking tussen universiteiten en onderzoeksinstituten wordt gezien als essentieel voor een goed geïnformeerde beleidsontwikkeling. Mede door de langere samenwerking is de aansluiting tussen onderzoek en beleid zeer goed. In losstaand onderzoek is er vaak moeite in de vertaalslag van onderzoek naar beleid.

3.4 BESTUURLIJKE PRESTATIES

3.4.1 Het personeelsbeleid van het CE Center vanuit wetenschappelijk oogpunt

Mede met het oog op de science-policy interface is onderscheid gemaakt tussen een fundamenteelere onderzoekslijn met PhD-studenten en een flexibele, meer beleidsrelevante lijn uitgevoerd door postdocs en onderzoekers. Het CE Center heeft vooral parttime onderzoekers in dienst (die voor het andere deel van hun tijd werken voor universiteiten). Het betrokken netwerk van onderzoekers brengt ook kennis van buiten de steunpuntwerking en integreert dit in haar onderzoek.

Zoals eerder beschreven staat in de samenwerkingsovereenkomst dat bij het aannemen van de onderzoekers wordt gekeken naar competenties. Bij gelijke beoordeling wordt gekeken naar complementariteit of gelijke samenstelling tussen mannen en vrouwen. Op basis van de personeelssamenstelling kunnen we stellen dat de diversiteit wat betreft gender (M/V = 10/15) in goede mate gewaarborgd is. Qua senioriteit zien we eveneens een grote mate van diversiteit. Dit heeft te maken met het streven naar gelijke inzet in *budget* van junior en senior onderzoekers, waar in de voorgaande periode uitgegaan werd van gelijke inzet in *tijd* van junior en senior onderzoekers.

In de samenwerkingsovereenkomst staat dat personeel op de hoogte moet worden gebracht van de doelstelling van het CE Center. Dit kan zorgen voor een hoger bewustzijn bij de onderzoekers van de beleidscontext waarin het steunpunt functioneert. In de interviews geeft een aantal respondenten aan dat zij dit terugzien bij de onderzoekers: zij richten zich – naast hun positie als (wetenschappelijk) doctoraatstudent – ook op de noden in de Vlaamse (beleids)context. Een aantal onderzoekers blijft voornamelijk gericht op het wetenschappelijk onderzoek en lijkt daarbij minder oog te hebben voor de beleidscontext (hoewel het CE Center bij aanwerving streeft te selecteren op onderzoekers die ook oog hebben voor de beleidscontext en communicatie met stakeholders). Respondenten vinden dit beperkend voor de beleidsmatige relevantie van het onderzoek.¹⁷

Medewerkers van het CE Center werken voornamelijk deeltijds voor het Center en hebben daarnaast een andere betrekking. De aanstelling van doctoraatstudenten biedt volgens interviewrespondenten toegevoegde waarde voor beleidsrelevantie en wetenschappelijke relevantie omdat zij relatief lang betrokken zijn bij portfolio's en verdieping bieden op methodologische onderbouwing. De inhoudelijke kwaliteit wordt geborgd door de promotoren. Zij zijn expertiseverantwoordelijk volgens de aanvraag voor het CE Center. Het organisatieplan geeft aan dat zij ruim tijd (in-kind) vrijmaken voor intensieve begeleiding van de doctoraatstudenten.

De meeste gesproken onderzoekers geven aan tevreden te zijn over de aansturing vanuit het CE Center. De onderzoekers zijn content dat zij werkzaam zijn bij het steunpunt vanwege de vrijheid die zij hebben om hun onderzoek uit te voeren en de carrièrekansen die ze ervaren door het werken met diverse stakeholders. In de zelfevaluatie laat het CE Center zien dat een aantal onderzoekers na hun tijd bij het CE Center terecht is gekomen in toonaangevende (ook internationale) organisaties die een rol spelen in CE-beleidsvoering, bijvoorbeeld in (Europees) beleid (EC), bedrijfsleven of in de academische wereld.

¹⁷ In paragraaf 3.3 is de beleidsrelevante impact van het CE Center uitgebreider omschreven.

3.4.2 Productiviteit van het CE Center

Het CE Center wordt over het algemeen als productief beschouwd. Het CE Center heeft volgens het wetenschappelijk panel indrukwekkende resultaten bereikt met de bescheiden beschikbare budgetten (zie Bijlage 4). De academische onderzoeksoutput wordt als positief beoordeeld. Het steunpunt genereert een aanzienlijke hoeveelheid wetenschappelijke en beleidsgerichte output—variërend van publicaties en indicatorontwikkeling tot juridische analyses en thematische studies.

Verschillende stakeholders geven aan dat de werkzaamheden binnen het CE Center inhoudelijk sterk zijn en dat de resultaten doorgaans van hoge kwaliteit zijn. Tegelijkertijd zijn er beperkingen die de productiviteit beïnvloeden: de omvang van het onderzoeksteam, de beperkte capaciteit en periodieke budgettaire onzekerheden beïnvloeden de productie en planning van onderzoeksresultaten. Dit geldt met name voor intensieve taken zoals de CE Monitor, waar beperkte personeelscapaciteit en middelen leiden tot trage updates. Een deel van het werk van de CE Monitor is recurrent van aard, wat moeilijker te organiseren is in een academische setting. Het is een bewuste keuze van het CE Center om voor de updates in ‘campagnes’ te werken in plaats van voortdurend de data actueel te behouden, zodat er meer tijd is om andere uitdagingen rondom de monitor op te pakken en bijkomende financiering aan te vragen.

Bij het bespreken van de productiviteit van het steunpunt staat de vraag centraal of de samenwerking van de kennisinstellingen leidt tot meer of betere output dan in geval het onderzoek door de individuele instellingen was uitgevoerd. Interviewrespondenten zijn hier positief over: het CE Center biedt bruikbaar onderzoek als een betrouwbare partner, wat door een individuele consultant of universiteit waarschijnlijk minder passend (op kwaliteit of inhoud) was uitgevoerd. Individuele consultants bouwen minder lang expertise op in een specifiek thema, waardoor zij binnen eenzelfde ‘opdrachtbudget’ minder diepgaand onderzoek aan kunnen leveren. De focus van een individuele universiteit ligt juist vaak (te) sterk op langetermijnonderzoek, waardoor de relevantie van het onderzoek op de korte termijn kan ondersneeuwen. Een aantal respondenten geeft echter wel aan dat de balans in de samenwerking sterker bij de academische kant van het onderzoek ligt, waardoor soms ook gewerkt wordt aan vernieuwende modellen of onderzoeksmethoden die eigenlijk praktisch gezien niet direct meerwaarde bieden.

Het CE Center biedt als samenwerking volgens de interviewrespondenten goed interdisciplinair onderzoek. De samenwerking binnen het steunpunt is gebouwd op sleutelfiguren die het interdisciplinaire karakter van het onderzoek borgen. Door de verschillende achtergronden van de partijen kan sneller geschakeld worden tussen verschillende thema's of vraagstukken.

Een aandachtspunt bij de productiviteit van het steunpunt is het invoegen van de juridische expertise in het interdisciplinaire karakter van het onderzoek. Deze discipline is later bij het CE Center aangehaakt. Diverse respondenten geven aan dat deze inmenging nog verder kan groeien en zeker nog niet optimaal productief is. Het toevoegen van psychologische expertise en onderzoek zou volgens de respondenten relevant zijn om een nog completer beeld te krijgen van de circulaire economie. De interdisciplinaire insteek wordt wel bijzonder gewaardeerd door het wetenschappelijk panel, met name het koppelen van gedragswetenschappelijk, milieu-, juridisch, en economisch onderzoek.

3.4.3 Interne organisatie en mate van functionele autonomie

De huidige vormgeving van het CE Center biedt een grote meerwaarde ten opzichte van geïsoleerd onderzoek en zorgt voor meer gezamenlijkheid en samenhang. De meeste interviewrespondenten zijn tevreden met de werking van het CE Center. De governance van het CE Center is goed gestructureerd en de inhoudelijke onderzoekslijnen zijn nauwgezet gecoördineerd.

De interne samenwerking wordt door de structuur met de periodieke meetings goed in stand gehouden. In de periodieke meetings hebben de onderzoekers de gelegenheid om elkaar te ontmoeten en uit te wisselen waaraan zij werken. De onderzoekers halen zo input op voor hun eigen onderzoek en kunnen zorgen voor betere onderlinge afstemming van onderzoeksthema's.

Een aandachtspunt bij het organiseren van de samenwerking is dat de onderzoekers niet altijd naar alle besprekingen kunnen die zij relevant vinden voor het zo goed mogelijk vormgeven van de samenwerking. Dit komt doordat de meeste onderzoekers slechts in deeltijd verbonden zijn aan het CE Center, wat zorgt voor beperkingen in de hoeveelheid tijd die de individuele onderzoekers beschikbaar hebben voor het werk dat ze uitvoeren voor het CE Center. Desalniettemin vinden ze de bijeenkomsten wel relevant om goed contact te houden met mede-onderzoekers en relevante inzichten van andere onderzoekers op te doen, en zouden ze waar mogelijk wel meer bijeenkomsten bij willen wonen.

Onderzoekers geven aan voldoende vrijheid en autonomie te ervaren. Over de effecten van de langetermijnplanning op de flexibiliteit en autonomie bestaan onder de totale groep van gesproken respondenten meer verschillende opvattingen. Sommige respondenten geven aan dat de langetermijnplanning zorgt voor meer balans tussen strategie en flexibiliteit. Waar nodig kan door de balans tussen onderzoek voor korte en lange termijn flexibel omgegaan worden met behoeften op korte termijn. Andere respondenten geven aan dat de nadruk te sterk ligt op het langetermijnonderzoek. Dit zorgt volgens deze respondenten voor gebondenheid aan specifieke thema's die de flexibiliteit te veel beperkt.

3.5 SAMENWERKINGEN

3.5.1 Samenwerking met de Vlaamse overheid

De samenwerking met beleidsstakeholders is met name in de beginfase (bij de vraagstelling) constructief, maar bij de uitwerking is er minder betrokkenheid. Door de langdurige samenwerking is een gedeelde taal gegroeid tussen onderzoekers en beleid, wat de beleidsrelevantie en toepasbaarheid van het onderzoek ten goede komt.

De Vlaamse overheid is als financier van het CE Center een belangrijke stakeholder. De samenwerking met de Vlaamse overheid vindt formeel plaats in de stuurgroep, waarin op strategisch- en onderzoeksniveau overleg plaatsvindt over het steunpunt (zie 2.2.5). Naast het stuurgroepoverleg is in 2024 – zoals ook toegelicht in paragraaf 2.2.5 – het kerngroepoverleg geïntroduceerd, waarin op meer frequente basis discussie wordt gevoerd over de meer operationele zaken. Dit frequentere overleg is belangrijk om de balans tussen langetermijnonderzoek en vragen voor de korte termijn goed te houden. Vanuit meerdere kanten blijft dit een aandachtspunt en wordt gezocht naar welke balans hier het best in is, en waar het CE Center de meest aangewezen partij is.

Overheidsopdrachten zijn bijvoorbeeld een alternatief voor het uitzetten van vragen bij het CE Center en worden daarin ook als mogelijkheid meegenomen. Enkele respondenten geven aan dat zij – waar nodig – ook ruimte ervaren om in de overleggen aan te kaarten waar de werkzaamheden niet goed op elkaar zijn afgestemd.

De samenwerking wordt door betrokkenen in de interviews over het algemeen als waardevol en goed ervaren. De afstemming tussen beleid en onderzoek is verbeterd door het meer frequente kerngroepoverleg. Verder staat elke onderzoekslijn in direct contact met een begeleidingsgroep van beleidsmakers en andere stakeholders met nadere interesse en expertise in het concrete onderzoeksthema. Opgeleverde resultaten kunnen in sommige gevallen echter niet direct toepasbaar zijn voor politiek of beleidsmakers, wat een aandachtspunt blijft in de samenwerking.

Respondenten merken op dat de interesse in het onderzoek van Vlaanderen vanuit de kabinetten is afgenomen in de afgelopen periode. Daardoor zijn vertegenwoordigers van de kabinetten minder aanwezig bij overleggen en dus ook minder goed op de hoogte van de werkzaamheden van het CE Center. Als gevolg hiervan is extra inspanning nodig vanuit het CE Center en de dossierhouder om goed inzichtelijk te maken wat het CE Center doet en wat daar de relevantie van is.

3.5.2 Samenwerking tussen de onderzoeksinstellingen

De onderlinge samenwerking tussen onderzoekers is goed verlopen volgens het wetenschappelijk panel en de onderzoekers. Het CE Center heeft de basis gelegd voor unieke interdisciplinaire samenwerking tussen de leidende Vlaamse kennisinstellingen; een samenwerking die noodzakelijk is voor de kennisbasis voor de transitie naar een circulaire economie. De samenwerking wordt door veel betrokken onderzoekers genoemd als een belangrijke meerwaarde van het steunpunt: het creëert een platform waarin diverse universiteiten en VITO op een structurele manier kennis en expertise kunnen bundelen. Deze interdisciplinaire opzet geeft onderzoekers toegang tot netwerken die zij anders minder gemakkelijk zouden bereiken, en stimuleert kruisbestuiving tussen academische disciplines zoals milieueconomie, rechten, technologie en gedragswetenschappen.

De opgestelde structuur van het CE Center – en haar voorgaande structuren – heeft geresulteerd in nieuwe, interdisciplinaire samenwerkingen tussen de verschillende onderzoeksinstellingen en hun onderzoeksgroepen. Deze samenwerkingen waren zonder deze structuur volgens de interviewrespondenten niet tot stand gekomen en maken langdurig, multidisciplinair onderzoek mogelijk. Een aantal respondenten geeft aan dat zij dit zelfs als de enige manier zien om dit te bereiken.

Respondenten merken op dat er ruimte is om de samenwerkingen nog verder te versterken. Onderzoekers lijken soms niet van elkaar te weten met welke thema's zij zich bezighouden. Ook de integratie van de toegevoegde juridische expertise kan nog verder verbeterd worden. Hoewel de regulariteit van vergaderingen en doctoraatssessies kennisdeling faciliteert, blijkt dat de mate van daadwerkelijke integratie afhankelijk is van individuele onderzoekers en beschikbare tijd. Hierdoor ontstaat soms een parallelle werking van onderzoekslijnen in plaats van een geïntegreerde aanpak.

3.5.3 Overige (internationale) samenwerkingen

De beleidsrelevantie van het CE Center reikt verder dan Vlaamse regelgeving en manifesteert zich ook op federaal en Europees niveau. Het CE Center werkt internationaal samen, bijvoorbeeld met

het PBL en het Europees Milieuagentschap. Op weinig andere plekken wordt het onderzoek naar dit thema op deze (multidisciplinaire) wijze samengebracht.

Het CE Center heeft – ondanks een aantal bestaande samenwerkingen – volgens interviewrespondenten en haar zelfevaluatie beperkt zichtbaarheid onder buitenlandse stakeholders. Het Center is primair op Vlaanderen gericht, wat ook primair het doel is van het CE Center. De buitenlandse partijen die het CE Center kennen, zijn volgens interviewrespondenten wel positief over de kwaliteit van het onderzoek en de rol van het steunpunt in het Vlaamse systeem. Ook de CE Monitor speelt een rol in de internationale zichtbaarheid. Het onderzoek zorgt ook voor meer internationaal aanzien van onderzoekers. Onderzoek van het CE Center wordt ingebracht in internationale gremia. Verder zijn er relevante samenwerkingen met bijvoorbeeld PBL en OECD.

Het CE Center is volgens interviewrespondenten goed op de hoogte van internationale ontwikkelingen en blijft hier ook verbonden mee. Individuele onderzoekers zijn aangehaakt bij relevante internationale consortia. Hierdoor is internationale zichtbaarheid vaak aanwezig. Een ingediend Horizon-voorstel voor een grootschalige internationale samenwerking werd niet toegekend. Respondenten wijzen erop dat er kansen zijn voor verdere internationale inbedding.

Het bestaan van het CE Center biedt een sterke basis voor Vlaanderen om het Europese beleid te beïnvloeden. Er zijn opportuniteiten om de onderzoeken nog meer als wetenschappelijke basis te gebruiken, bijvoorbeeld voor Europese projecten, standpuntbepaling en coalitievorming.

Het CE Center levert verder relevante kennis en tools voor bedrijven, maar werkt volgens interviewrespondenten niet vaak rechtstreeks samen met de bedrijven. Sommige respondenten geven aan dat het CE Center meer had kunnen doen om juist ook deze groep – en dan specifiek de kmo's – te bereiken. Hierbij moet de kanttekening worden geplaatst dat rechtstreekse samenwerkingen met bedrijven ook niet zijn opgenomen in de doelstellingen van het CE Center. Dit zou van het CE Center een actievere en gerichtere promotiestrategie voor publicaties hebben gevraagd, waarvoor extra budget benodigd was geweest.

4 TOEKOMSTIGE MOGELIJKHEDEN BELEIDSONDERZOEK

Dit hoofdstuk bespreekt de toekomst van beleidsrelevant onderzoek in CE, waarbij de noden voor toekomstig beleidsrelevant onderzoek worden belicht en mogelijkheden om dit onderzoek uit te voeren.

4.1 NODEN BELEIDSRELEVANT ONDERZOEK CIRCULAIRE ECONOMIE

Circulaire economie is een belangrijk beleidsterrein en zal mogelijk nog belangrijker worden vanwege geopolitieke ontwikkelingen. Door deze ontwikkelingen is een versnelling richting circulaire economie noodzakelijk. Voor het uitvoeren en monitoren van beleid is gedegen wetenschappelijk onderbouwing nodig (onder andere voor het opstellen van een grondstoffenstrategie), waarvoor het CE Center goed gepositioneerd is. Met name de functie om relevante data aan te leveren op milieu-, economisch, juridisch en gedragsmatige terrein om CE beleid te kunnen ontwikkelen en uitvoeren, is

een essentiële schakel in beleidsvorming. Om haar koploperspositie te behouden, moet Vlaanderen blijven investeren in kennisopbouw en hiervoor voldoende middelen voorzien.

Uit de gesprekken komt duidelijk naar voren dat ook in de komende jaren behoefte blijft aan beleidsrelevant wetenschappelijk onderzoek op het terrein van de circulaire economie. Circulaire economie blijft relevant, zowel maatschappelijk als in de geopolitieke context. Hoewel soms de perceptie leeft dat duurzaamheid vooral kosten met zich meebrengt, wordt benadrukt dat CE ook economische opportuniteiten biedt. Het thema omvat onder meer bio-economie, kritieke grondstoffen, chemie, alternatieve brandstoffen en batterijen. In een context van geopolitieke spanningen en toenemende aandacht voor strategische autonomie, wordt het veiligstellen van kritieke grondstoffen steeds belangrijker, zowel voor Vlaanderen als voor Europa. De opvolging van de Critical Raw Materials Act, het uitwerken van een grondstoffenstrategie en het versterken van Europese samenwerking worden als prioritaire uitdagingen gezien.

Verder geven de respondenten aan dat er nood is aan onderbouwd beleidsonderzoek, met aandacht voor economische rendabiliteit, sociale impact en concurrentiekracht. Vooral voor economen en het bedrijfsleven moet sterker aangetoond worden dat CE niet alleen duurzaam, maar ook economisch haalbaar is. Daarnaast zijn er belangrijke kennishiaten rond materiaalstromen, monitoring (zoals de CE-monitor), data-infrastructuur, het Digital Product Passport, AI-koppelingen en juridische vraagstukken zoals eigendomsrecht en uitgebreide producentenverantwoordelijkheid. Ook sectoren zoals de bouw vragen bijkomend onderzoek.

4.2 MOGELIJKHEDEN VOOR BELEIDSRELEVANT ONDERZOEK

Het CE Center vervult een unieke rol als brug tussen wetenschap en beleid. Het bundelt expertise uit verschillende instellingen en Departementen, wat efficiëntie en continuïteit bevordert. De kennisinstellingen vinden elkaar sneller dankzij het netwerk dat is opgebouwd, en dit helpt ook om samen consortia te vormen voor nieuwe opdrachten (zowel tijdens de looptijd van het CE Center als daarna). De complexiteit en de groeiende beleidsrelevantie rond CE vragen om een onderzoeksbasis die langere tijd meeloopt met beleidsontwikkelingen, en die in staat is om zowel fundamentele als toegepaste vragen te adresseren.

De huidige vorm van het steunpunt wordt als efficiënt en kwalitatief sterk beschouwd. De vormgeving van het CE Center als steunpunt biedt een belangrijke meerwaarde: het faciliteert de opbouw van diepgaande kennis, het biedt toegang tot een breed en internationaal onderzoeksnetwerk, het fungeert als vast aanspreekpunt voor multidisciplinair beleidsondersteunend onderzoek en het ondersteunt een directe link tussen wetenschap en beleid. Het beleidspanel benoemt dat er richting de toekomst behoefte is aan een duidelijk toetsingskader om bepaalde onderzoeken wel of niet binnen het steunpunt op te nemen.

Er zijn geen voor de hand liggende alternatieven die dezelfde continuïteit, schaal en interdisciplinaire breedte kunnen waarborgen. Wanneer onderzoek uitsluitend via losse projecten of afzonderlijke overheidsopdrachten zou worden uitgevoerd, zou samenwerking steeds opnieuw moeten worden opgebouwd, met een groter risico op versnippering en wisselende resultaten. Bovendien zou de noodzakelijke basis voor langlopend en methodologisch innovatiegericht onderzoek onder druk

komen te staan. Een multidisciplinaire en langetermijnaanpak is noodzakelijk; ad hoc onderzoek volstaat niet om de nodige kennisbasis op te bouwen.

In de interviews wordt genoemd dat alternatieven zoals projectfinanciering via FWO of EU-middelen weliswaar een mogelijkheid zijn, maar dat deze de exclusieve focus op circulaire economie missen en qua financiering concurreren met andere onderzoeksthema's. Financiering via referentietaken of grotere betrokkenheid van het bedrijfsleven wordt genoemd als mogelijkheid, maar er bestaat momenteel geen volwaardig alternatief voor het multidisciplinair en academisch onderbouwd beleidsgericht onderzoek in het CE Center.

Het wetenschappelijk panel stelt vast dat het CE Center een unieke positie heeft opgebouwd op het terrein van CE-onderzoek, waarvoor geen alternatief in Vlaanderen bestaat en die niet zomaar door een andere organisatie kan worden overgenomen. Het beleidspanel pleit voor het behouden van de steunpuntformule, gezien de aantoonbare meerwaarde die deze formule oplevert op vlak van de opbouw van diepgaande kennis, de toegang tot een breed internationaal onderzoeksnetwerk en het leggen van de brug tussen wetenschap en beleid.

Toekomstige keuzes zullen sterk afhangen van het beschikbare budget, maar het belang van een structureel verankerd kenniscentrum rond circulaire economie blijft groot. Het thema blijft ook voor Departement Omgeving relevant. In de opvolging van het steunpunt blijft samenwerking tussen de verschillende beleidsdomeinen noodzakelijk. Indien het CE Center niet wordt gecontinueerd zal er nog steeds/opnieuw behoefte zijn vanuit beleidsmakers aan onderzoeksinspanningen op het gebied van CE.

Er is een kritische massa nodig om de opgebouwde expertise en lopende projecten te bestendigen. Stopzetting zou leiden tot verlies van eerder geïnvesteerde middelen en opgebouwde kennis. Zonder gerichte publieke ondersteuning bestaat het risico dat onderzoeksactiviteiten niet kunnen worden voortgezet of slechts gefragmenteerd kunnen plaatsvinden binnen afzonderlijke onderzoeksgroepen. Zonder structurele financiering dreigt de samenwerking uiteen te vallen en opgebouwde expertise verloren te gaan. Bij een beperking van het budget is het van belang om zorgvuldig te prioriteren. Om de kennisbasis te waarborgen en de impact te vergroten, is het aangewezen om bijkomende financiering te zoeken.

5 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

In dit hoofdstuk worden conclusies en aanbevelingen beschreven op basis van de voorgaande hoofdstukken.

5.1 CONCLUSIES

Het CE Center is een inhoudelijk sterk en methodologisch vernieuwend steunpunt, met een unieke positie in Vlaanderen als schakel tussen wetenschap en beleid rond circulaire economie. Het CE Center heeft de basis gelegd voor unieke interdisciplinaire samenwerking tussen de leidende Vlaamse kennisinstellingen; een samenwerking die noodzakelijk is voor de kennisbasis voor de

transitie naar een circulaire economie. Het CE Center heeft met relatief beperkte middelen een brede en kwalitatief hoogstaande output gerealiseerd en heeft daarmee zowel wetenschappelijke als beleidsmatige meerwaarde gecreëerd.

Wetenschappelijke kwaliteit en kennisopbouw. Het wetenschappelijk panel is uitgesproken positief over de wetenschappelijke kwaliteit en de internationale erkenning van het CE Center. Het CE Center heeft Vlaanderen wetenschappelijk mede op de kaart gezet, onder meer via sterk geciteerde publicaties en methodologische vooruitgang in meten, modelleren en monitoren van circulariteit (met bijzondere waardering voor CE-monitoring/indicatorontwikkeling, datamanagement en werk rond kritieke materialen). De interdisciplinaire combinatie van milieu-, economische, juridische en gedragswetenschappelijke expertise wordt als een belangrijke sterkte gezien. De ambitie om per onderzoekslijn een bepaald aantal academische publicaties te realiseren is niet overal volledig gehaald, maar het panel benadrukt dat er nog publicaties in de pijplijn zitten en dat een deel van de output (met name juridisch onderzoek) zich logischerwijs ook in andere publicatievormen manifesteert.

Beleidsrelevantie en doorwerking. Het beleidspanel erkent de duidelijke meerwaarde van het CE Center voor het Vlaamse beleid rond circulaire economie. De output vindt aantoonbaar haar weg naar beleidsnota's, parlementaire vragen en workshops. Het ondersteunt onder meer monitoring en interpretatie (CE Monitor), beleidsadviezen (o.a. materialenvoetafdruk en voedselverlies), juridische instrumenten en sectorale casestudies. Het beleidspanel benadrukt dat de langdurige samenwerking heeft bijgedragen aan een gedeelde taal tussen onderzoekers en beleid, wat de toepasbaarheid van resultaten vergroot. Tegelijkertijd zien beide panels dat de zichtbaarheid en traceerbaarheid van beleidsdoorwerking per onderzoek verschilt, en dat structurelere betrokkenheid en opvolging aan beleidszijde (bijv. via actieve klankbordgroepen) de benutting verder kan versterken.

Werking, governance en spanningsvelden. Beide expertenpanels constateren dat het CE Center opereert in een complexe Vlaamse beleids- en overlegcontext, maar dat de governance in de praktijk functioneert en door de tijd heen is verbeterd (o.a. door frequentere interactie in het kerngroepoverleg). De 'rollende onderzoeksagenda' wordt door het beleidspanel gezien als een zinvolle invulling van de eerdere aanbeveling om flexibeler te kunnen inspelen op beleidsvragen. Tegelijkertijd blijft er een structureel spanningsveld bestaan tussen (i) korte- versus langetermijnonderzoek en (ii) wetenschappelijke diepgang versus snelle beleidsmatige toepasbaarheid. Het wetenschappelijk panel wijst er bovendien op dat er in de vraagarticulatie een verschuiving heeft plaatsgevonden naar meer nadruk op economische onderwerpen. Het beleidspanel benoemt daarnaast dat een duidelijker toetsingskader kan helpen om te bepalen welke vragen wel/niet binnen het steunpunt passen.

Toekomstbestendigheid en randvoorwaarden. Beide panels onderstrepen dat het CE Center een unieke positie heeft opgebouwd waarvoor momenteel geen direct alternatief bestaat in Vlaanderen. Zij waarschuwen dat bij (verdere) afschaling het risico bestaat dat opgebouwde expertise en netwerken versnipperen en dat de beleidsontwikkeling en -monitoring onvoldoende gevoed worden met onafhankelijke, wetenschappelijk onderbouwde data en analyses. In het bijzonder vragen de panels aandacht voor het borgen van de integratie van data en de CE Monitor als noodzakelijke basis voor monitoring en evaluatie. Het beleidspanel geeft aan dat het historisch budget al beperkt was voor de breedte van de opdracht, en dat bij een aanzienlijk lager budget scherpe prioritering

onvermijdelijk is; daarbij verdient de CE Monitor volgens het panel bijzondere aandacht om te behouden en door te ontwikkelen. Het CE Center is flexibel en doelgericht omgegaan met verschillende budgettaire beperkingen (hoge inflatie in combinatie met zeer beperkte indexering en in 2026 door het wegvallen van een aanzienlijk deel van het budget), waarbij altijd is gestreefd naar het maximale behoud van de onderzoeksoutput. Er bestaan geen voor de hand liggende alternatieven die dezelfde continuïteit, schaal en interdisciplinaire breedte kunnen bieden als het CE Center. Zowel het wetenschappelijk als het beleidspanel benadrukken de unieke positie van het CE Center binnen Vlaanderen en pleiten voor behoud van de steunpuntformule, gezien de aantoonbare meerwaarde op het gebied van kennisopbouw, internationale netwerken en de structurele koppeling tussen wetenschap en beleid.

5.2 AANBEVELINGEN

1. Borg continuïteit en schaal: behoud de steunpuntformule met voldoende, stabiele financiering.

Beide panels benadrukken dat het CE Center een unieke positie heeft opgebouwd in Vlaanderen en dat er geen evident alternatief bestaat dat dezelfde continuïteit, interdisciplinariteit en onafhankelijke kennisbasis kan leveren. Tegelijkertijd maakt fluctuerende financiering het moeilijk om langetermijnonderzoek, datavergaring en kennisborging effectief te organiseren. Het budget (€600k) van de afgelopen jaren was al vrij beperkt, gelet op de inflatie.¹⁸ Bij een substantieel lager budget is een levensvatbaar steunpunt slechts mogelijk met scherpe keuzes.¹⁹ Enkel de financiering van WEWIS (€235k) wordt als te laag gezien om het steunpunt volwaardig voort te kunnen blijven zetten. Onder een te laag budget komen continuïteit, kennisopbouw en output onder druk te staan. Aanbevolen wordt om de financiering opnieuw gezamenlijk te dragen door de betrokken beleidsdomeinen en, indien mogelijk, aan te vullen met federale en Europese middelen (deze aanvullende middelen zullen via de afzonderlijke instellingen gerealiseerd moeten worden, gezien het steunpunt zelf geen rechtspersoonlijkheid heeft).

2. Maak de integratie van data en CE Monitor een expliciet te borgen kernopdracht (met passende procedures en capaciteit). Het borgen van de integratie van data is een essentiële randvoorwaarde om monitoring, evaluatie en doelsturing rond circulaire economie mogelijk te maken. Het beleidspanel adviseert om de CE Monitor bij voorkeur in stand te houden en verder te ontwikkelen; de monitor draagt bovendien bij aan internationale zichtbaarheid. Aanbevolen wordt om (a) helder te definiëren welke monitoringsactiviteiten minimaal doorlopend moeten plaatsvinden, (b) afspraken te maken over governance, en (c) te voorzien in voldoende (structurele) capaciteit om actualisering en doorontwikkeling te garanderen.

3. Veranker onderzoek sterker in de beleidscyclus (voorbereiding–uitvoering–evaluatie) en maak doorwerking beter zichtbaar. Het wetenschappelijk panel benoemt dat bij gebrek aan eenduidig en stevig verankerd CE-beleid met duidelijke doelen, de verbinding tussen onderzoek en

¹⁸ In de evaluatie van de vorige generatie van het steunpunt (Steunpunt CE, 2017–2021) wordt benoemd dat het budget van €500k per jaar genoeg was om de doelstellingen te behalen, maar waarbij het wetenschappelijk expertenpanel wijst op inhoudelijke versnippering als gevolg van het beperkte budget en beperkte flexibiliteit in personeels- en onderzoeksinzet.

¹⁹ Het berekenen van een kritisch minimum aan financiële middelen dat benodigd is voor de werking van het steunpunt, valt buiten de reikwijdte van deze opdracht. Hiervoor zou een vergelijkende analyse moeten worden uitgevoerd van andere steunpunten of soortgelijke initiatieven.

beleidsbeslissingen kwetsbaar blijft. Het beleidspanel ziet tegelijk dat doorwerking per onderzoek sterk varieert. Aanbevolen wordt om per jaar (of per cluster) expliciet te koppelen: (a) welke beleidsvragen en doelen centraal staan, (b) welke producten daarvoor nodig zijn (data/indicatoren, analyses, scenario's, juridische instrumenten), en (c) hoe opvolging en gebruik worden georganiseerd (bijv. via vaste momenten in beleidsnota's, monitoring- en evaluatietrajecten). Dit helpt ook om de maatschappelijke en beleidsimpact systematischer te documenteren.

4. Werk met een helderder toetsingskader en scherpere prioritering voor de 'rollende onderzoeksagenda'. De rollende onderzoeksagenda maakt het mogelijk om flexibeler op beleidsvragen in te spelen, maar het vereist wel een helder kader om te bepalen welke vragen wel of niet binnen het steunpunt passen. Dit ondersteunt transparante keuzes, voorkomt verbreding buiten de kernopdracht en maakt prioritering bij beperkte middelen verdedigbaar.

5. Versterk de science-policy interface: structurele betrokkenheid van beleidsmakers via actieve klankbordgroepen. Beide panels signaleren een spanningsveld tussen wetenschappelijke diepgang en snelle beleidsmatige toepasbaarheid, en wijzen op een afnemende betrokkenheid. Aanbevolen wordt om de interactie met het beleid actiever te organiseren, bijvoorbeeld via actieve klankbordgroepen per thema/cluster met duidelijke rollen (vraagarticulatie, tussentijdse duiding, toepassing/implementatie, feedback op producten). Dit vergroot de kans dat resultaten daadwerkelijk landen in beleid en praktijk, zonder dat de wetenschappelijke onafhankelijkheid onder druk komt te staan.

6. Bewaak de inhoudelijke balans en benut internationale kansen. De aandacht dient verspreid te worden over alle stappen in de R-ladder²⁰. De interesse in CE wordt in toenemende mate gedreven door (geo)politieke redenen zoals autonomie in grondstoffen, hetgeen kan leiden tot nieuwe kansen naast milieu-gedreven drijfveren. Verder wordt aanbevolen om de opgebouwde positie van het CE Center te gebruiken voor Europese projectaanvragen (via de initiërende instellingen, gezien het CE Center zelf geen rechtspersoonlijkheid heeft), coalitievorming en onderbouwing van Vlaamse standpunten. Dit kan extra middelen mobiliseren en de impact vergroten. Daarbij is het aangewezen om bij een nieuw steunpunt expliciete afspraken te maken over de omgang met Europese projectfinanciering, met name over de rol van de initiërende instellingen, de inzet van overheidsmiddelen en de borging van resultaten wanneer Europese projecten een langere looptijd hebben dan de erkenningsperiode van het steunpunt.

7. Prioriteer bij beperkt budget. Indien de beschikbare middelen substantieel lager blijven dan het historische niveau, adviseren beide panels om te prioriteren. In dat geval ligt het volgens deze evaluatie het meest voor de hand om (1) de integratie van data inclusief CE Monitor te borgen, (2) een beperkte set meerjarige onderzoekslijnen te behouden die direct aan CE-doelen en beleidsprocessen gekoppeld zijn, en (3) kort-cyclische vragen zoveel mogelijk via het toetsingskader te selecteren of via aparte opdrachten te organiseren.

²⁰ De R-ladder is een raamwerk van circulaire strategieën dat de mate van circulariteit ordent, van het voorkomen van grondstoffengebruik (Refuse, Rethink, Reduce) tot het verlengen van levensduur (Reuse, Repair, Refurbish, Remanufacture, Repurpose) en verwerking van reststromen (Recycle, Recover), waarbij hogere treden meer grondstoffen besparen en dus meer circulair zijn.

VERWIJZINGEN

- [1] Vlaamse Overheid (2016) *Vlaanderen Visie 2050*
- [2] Vlaamse Overheid (2017) *Startnota voor transitieprioriteit 'de transitie naar de circulaire economie doorzetten'*
- [3] Vlaamse Regering (2019) *Vlaams Regeerakkoord 2019-2024*
- [4] Vlaamse Regering (2024) *Vlaams Regeerakkoord 2024-2029*
- [5] Departement WEWIS (2019) *Beleidsnota Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie 2019-2024*
- [6] Departement WEWIS (2024) *Beleidsnota Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie 2024-2029*
- [7] Departement Omgeving (2019) *Beleidsnota Omgeving 2019-2024*
- [8] Departement Omgeving (2024) *Beleidsnota Omgeving 2024-2029*
- [9] steunpunt Circulaire Economie (2021) *Aanvraagdocumentatie deel 3: Meerjarenplan en begroting*
- [10] CE Center (2022) *Begroting 2022-2026*
- [11] Vlaamse overheid (2022) *Beheersovereenkomst steunpunt Circulaire Economie 2022-2026*
- [12] CE Center (2024) *Jaarplan 2024*
- [13] CE Center (2025) *Jaarplan 2025*
- [14] CE Center (2026) *Jaarplan 2026*
- [15] CE Center (2025) *Self-evaluation of CE Center 2022 – 2026*
- [16] OVAM (2026) *Evaluatie en Toekomstperspectief Vlaanderen Circulair Eindnota*
- [17] OVAM (2025) *Onderhandelingsprocedure zonder voorafgaande bekendmaking - Bestek evaluatie CE Center 2021-2025 (16306)*
- [18] CE Center (2022) *Jaarplan 2022*
- [19] CE Center (2023) *Jaarplan 2023*

BIJLAGE 1. ONDERZOEKSVRAGEN

A	Algemene werking en het functioneren van het steunpunt
1	Wat waren de belangrijkste gebeurtenissen in en rond het steunpunt sinds 2022?
2	Hoe heeft het steunpunt invulling gegeven aan de uitvoering van de meerjarenplanning sinds 2022 tot nu toe (dit zowel in de context van de beheersovereenkomst als het ruimere beleidskader)?
3	Hoe heeft het bestuur, de governance en de organisatie van het CE Center gefunctioneerd (zowel intern als extern)? Hoe wordt de rol van de promotor-coördinator geëvalueerd?
4	Hoe ziet het personeelsbeleid van het steunpunt eruit (vanuit wetenschappelijk oogpunt)? Hoe is de capaciteitsopbouw vormgegeven? Hoe is het verloop onder personeel? Hoe worden doctoraatsstudenten ingezet voor onderzoek?

5	Hoe zijn de beschikbare middelen besteed over diverse activiteiten en in relatie tot de vooropgestelde doelstellingen? Hoe is de subsidie aangewend en verantwoord? Zijn middelen effectief en efficiënt ingezet? Zijn de middelen voldoende om de vooropgestelde doelstellingen te bereiken?
6	Hoe heeft het steunpunt de afgelopen periode intern en extern zowel proactief als reactief informatie verstrekt aan diverse doelgroepen (i.h.b. beleidsmakers en belanghebbenden, maar ook het grote publiek) over het onderzoek/de onderzoeksoopdracht? Wat is de kwaliteit, duidelijkheid en volledigheid van informatie (waaronder de publicaties en de website), de aandacht voor (eventuele) anderstalige communicatie (bijvoorbeeld ten behoeve van buitenlandse instanties)?
7	In welke mate heeft het CE Center in de beschouwde periode rekening gehouden met de opmerkingen van de panels die het voorstel van het steunpunt binnen de oproep hebben beoordeeld én de mate waarin duidelijkheid werd gecreëerd over de minimale desiderata vanwege het beleid (kabinetten, OVAM, Departement WEWIS, Vlaanderen Circulair) wat betreft beleidsrelevantie?
8	Op welke wijze heeft het CE Center in de beschouwde periode zijn (decretaal) vastgelegde opdrachten uitgevoerd (o.m. aanpak, management, multidisciplinariteit, kennisuitwisseling, enz.)?
9	In welke mate werd het meerjarenplan concreet vertaald in de jaarlijkse begrotingen en activiteiten (cf. jaarlijkse rapportering). Welke invloed hadden eventuele wijzigingen (via gevalideerde aanpassingen aan de planning) in de onderwerpen voor onderzoek, o.m. inhoudelijk en bestuursmatig (wat telkens gevalideerd werd door de stuurgroep) en het feit dat bepaalde data niet beschikbaar waren/zijn?
B	Doelbereik, prestaties en impact
10	Heeft het steunpunt zijn doelstellingen zoals neergeschreven in de beheersovereenkomst (annex meerjarenplan) gehaald of zal behalen tegen het einde van de beheersperiode?
11	In welke mate zijn de realisaties conform met de inhoud van het meerjarenplan?
12	Welke ondersteuning levert het steunpunt aan het beleid? Hoe relevant waren deze bijdragen?
13	Welke rol vervult het CE Center t.o.v. de Vlaamse overheid als dienstverlener en leverancier van statistische data en kwantitatieve parameters?
14	Wat zijn de prestaties en resultaten van het steunpunt op het vlak van wetenschappelijk onderzoek? Hoe relevant zijn deze bijdragen?
15	Wat is de wetenschappelijke kwaliteit van de analyses?
16	Wat is de wetenschappelijke kwaliteit van de medewerkers van het steunpunt?
17	In welke mate heeft het CE Center gewerkt aan de ontwikkeling van innovatieve en interdisciplinaire analysemethodes voor de vooropgestelde onderzoeksvragen?
18	Hoe verliep de samenwerking van het steunpunt met onderzoekspartners, beleidsactoren en andere (maatschappelijke) stakeholders?
19	In hoeverre heeft het CE Center structurele samenwerking uitgebouwd met andere steunpunten, en andere onderzoeksgroepen binnen de Vlaamse academia, om meer synergie te creëren (incl. de wijze waarop deze samenwerking tot stand werd gebracht)?

20	Wat is de internationale werking van het steunpunt? In welke mate is het onderzoek internationaal gericht/heeft het een internationaal karakter? In welke mate wordt internationaal samengewerkt? In welke mate heeft het onderzoek een internationale weerklank?
21	Welke meerwaarde heeft het CE Center opgeleverd voor het beleid en de beleidsbepaling en dat minstens voor wat betreft de beleidsdomeinen WEWIS en Omgeving (OVAM en Vlaanderen Circulair), maar ook ruimer?
C	De relatie tussen het CE Center en de Vlaamse overheid
22	Hoe verliep de aansturing (o.a. stuurgroep), de rapportering en verantwoording?
23	Hoe verliep de interactie met de verschillende klankbordgroepen?
24	Hoe verloopt de algemene opvolging en de inhoudelijke opvolging, welke bijkomende bepalingen werden in samenspraak met de stuurgroep of na consultatie van de klankbordgroepen vastgelegd?
25	In hoeverre heeft het steunpunt zijn werkzaamheden moeten bijsturen?
26	Op wijze worden nieuwe beleidsvragen gesteld en door het steunpunt opgenomen?
27	Hoe verliep de informatie-uitwisseling tussen het steunpunt en de overheid? Was informatie toegankelijk voor beide partijen? Hoe verliep absorptie van informatie door de overheid?
D	Alternatieve mogelijkheden steunpuntenwerking
28	Welke andere mogelijkheden zijn er om in de toekomst dergelijk beleidsrelevant onderzoek te financieren en inhoudelijk aan te sturen?
29	Wat zijn sterktes en zwaktes van deze alternatieven zowel inhoudelijk als budgettair? Wat zijn opportuniteiten en bedreigingen van deze alternatieven?
E	Scenario's
30	Wat zijn de noden voor verder beleidsrelevant onderzoek binnen het thema "Circulaire Economie"?
31	Welke inhoudelijke opties zijn er om de noden voor beleidsrelevant onderzoek binnen het thema Circulaire Economie in te vullen? Wat zijn de budgettaire gevolgen?
32	Wat zijn de aanbevelingen ten aanzien van de toekomstige aanpak van beleidsondersteunend onderzoek voor Departement WEWIS, de OVAM en het partnerschap Vlaanderen Circulair?

BIJLAGE 2. INTERVIEWRESPONDENTEN

Naam	Organisatie
Mieke Houwen	Departement WEWIS
Wim Winderickx	Departement WEWIS

Naam	Organisatie
Karl Lauwers	Voormalig raadgever innovatie – Kabinet minister Brouns
An Van Pelt	OVAM
Koen Smeets	OVAM
Brigitte Mouligneau	Vlaanderen Circulair
Luc Alaerts	CE Center
Karel van Acker	CE Center
Gwendy Bonte	KU Leuven CEDON en UAntwerpen
Christopher Borücki	KU Leuven RECHTEN
Jonas Voorter	UHasselt
Tine Compennolle	UAntwerpen
An Vercalsteren	VITO
Jan Verheeke	Minaraad
Thierry van Eekelen	OVAM

BIJLAGE 3. LEDEN EXPERTENPANELS

5.2.1.1 Wetenschappelijk panel

Naam	Organisatie
Prof. dr. Jacqueline Cramer	Universiteit Utrecht (emeritaat)
Ernst Worrell	Universiteit Utrecht
Jan Jonker	Radboud Universiteit Nijmegen (emeritaat)
Frank Dietz	PBL

5.2.1.2 Beleidspanel

Naam	Organisatie
Ine Baetens	Minaraad
Mieke Houwen	WEWIS
Pieter Noens	OVAM
Annick Lamote	SERV

Naam	Organisatie
Brigitte Moulingneau	Vlaanderen Circulair
Roeland van Roosbroeck	Kabinet minister Brouns

BIJLAGE 4. VERSLAG WETENSCHAPPELIJK PANEL

5.2.1.3 Samenvatting

De commissie spreekt haar lof uit over de resultaten die het Circulaire Economie (CE) Center heeft bereikt met bescheiden budgetten. Het CE Center speelt een unieke rol in Vlaanderen, en er zijn geen andere organisaties die dezelfde rol vervullen in Vlaanderen. Het CE Center heeft naar vermogen getracht om een brugfunctie te vervullen tussen de wetenschappelijke wereld en de beleidsmakers. De commissie vindt het van belang dat een dergelijk CE Center blijft bestaan. De vrees van de commissie is dat de opgebouwde kennis verloren gaat en dat het beleid in de toekomst onvoldoende wordt gevoed met de benodigde data om beleidskeuzes goed te onderbouwen en ook de effecten van beleid te kunnen monitoren. Onderstaand wordt verslag gedaan van het evaluatieonderzoek door de commissie, gebaseerd op de aangereikte documenten, de zelfevaluatie en de gesprekken met coördinatoren en onderzoekers.

5.2.1.4 Inleiding

In het kader van de evaluatie van het CE Center in Vlaanderen over de periode 2022-2026 werd een wetenschappelijke commissie gevraagd te reflecteren op de wetenschappelijke kwaliteit van de onderzoeksresultaten en de toekomstperspectieven. Het wetenschappelijk panel bestond uit 4 leden:

- Prof. Dr. Jacqueline Cramer, Universiteit Utrecht (emeritus)
- Dr. Frank Dietz, voormalig hoofd Circulaire Economie bij het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL)
- Prof. Dr. Jan Jonker, Radboud Universiteit (emeritus)
- Prof. Dr. Ernst Worrell, Universiteit Utrecht

Deze commissie werd bijgestaan door adviesbureau Dialogic, dat de online bijeenkomsten organiseerde en begeleidde. Op 4 maart 2026 vond een voorbereidende bijeenkomst plaats om de context van de evaluatie te verduidelijken, het programma van de bijeenkomsten te bespreken, vragen voor te bereiden, en praktische zaken af te handelen. Dialogic heeft van tevoren de zelfevaluatie, de jaarplannen en de jaarverslagen van het CE Center gedeeld met de commissie. Ook

heeft Dialogic een eerste concept evaluatie gedeeld. Op 25 en 26 maart 2026 heeft de commissie gesproken met vertegenwoordigers van het CE Center (25 maart) en onderzoekers van het CE Center (26 maart). Beide bijeenkomsten hebben online plaatsgevonden. Om deze gesprekken heen bespraken de commissieleden onderling hun observaties en bevindingen. Aan het einde van de tweede dag werd een korte terugkoppeling gegeven aan de leiding van het CE Center. Hieronder vatten we de belangrijkste bevindingen van het wetenschappelijke panel samen. We evalueren eerst de kwaliteit van het bestuur en het onderzoek van het CE Center over de periode 2022 - 2025, om te eindigen met aanbevelingen voor de toekomst.

5.2.1.5 Governance en samenwerking

5.2.1.5.1 Observatie

Het CE Center is ingebed in verschillende bestaande structuren in Vlaanderen, wat op het eerste gezicht tot ingewikkelde overlegstructuren heeft geleid. De (complexe) governance-structuur blijkt in de Vlaamse setting van belang om zowel het wetenschappelijke als het beleidsrelevante onderzoek goed af te stemmen tussen beleidsmakers en onderzoekers, en zo gedragen besluiten te nemen. Sommige overlegstructuren zijn in de loop der tijd belangrijker geworden, zoals het kernteamoverleg. Gegeven de setting, is de governance van het CE Center goed gestructureerd en zijn de inhoudelijke onderzoekslijnen nauwgezet gecoördineerd.

Het onderzoeksplan is tot stand gekomen op basis van een oproepdocument van de beleidsmakers. Het CE Center heeft met een groep onderzoekers vanuit diverse disciplines een voorstel ingediend en goedgekeurd gekregen. De onderzoeksgroepen die deelnamen, zaten verspreid over verschillende instituten in Vlaanderen. Het uitgangspunt van het CE Center was om CE voor beleidsmakers uit te werken, aan te geven waar Vlaanderen in de transitie naar een circulaire economie staat, en wat de barrières zijn om meer circulair te worden. Daarom was de belangrijkste onderzoekslijn gericht op het monitoren van materiaalgebruik in Vlaanderen, en welke doelen voor de transitie naar een circulaire economie gesteld kunnen worden. In de dagelijkse praktijk was het moeilijk om een vaste onderzoekslijn aan te houden omdat er sprake was van een rollende onderzoeksagenda.

Het doel is dat het Center als een science-policy interface functioneert. Mede met het oog hierop, is onderscheid gemaakt tussen een fundamentele onderzoekslijn met 2 fulltime PhD-studenten en een flexibele, meer beleidsrelevante lijn uitgevoerd door postdocs en onderzoekers. Tussen de verschillende partijen werd met regelmaat overleg georganiseerd om de wisselwerking met beleidsambtenaren te bevorderen. Door middel van een rollende onderzoeksagenda moeten diverse zaken samenkomen: ontwikkelingen in economische sectoren (en dus ook geopolitieke ontwikkelingen), vragen vanuit beleid en nieuwe wetenschappelijke inzichten. Dit is fluïde proces dat voor de commissie moeilijk is te doorgronden.

5.2.1.5.2 Constatering van de commissie

Het CE Center speelt een unieke rol in Vlaanderen. Er zijn geen andere organisaties die dezelfde rol spelen in Vlaanderen. De commissie kan zich niet aan de indruk onttrekken dat het voor het CE Center lastig was om een balans te vinden tussen kennisaanbod en vraag, ook al bestond er een goede interactie met beleidsmakers, met name tijdens de formulering van de vraagstelling van het onderzoek. Uit de evaluatie wordt voorts niet duidelijk hoe het aangeleverde onderzoek haar weg

vindt in beleidsbeslissingen en interventies. Bij gebrek aan een eenduidig CE-beleid van de Vlaamse overheid en een structurele verankering van het onderzoek in het beleid reconstrueerden onderzoekers de noden die bij beleidsmakers zouden moeten leven. Daarbij werd sterk de nadruk gelegd op 'hoe is CE te meten, welke doelen kunnen gesteld worden en hoe is CE te monitoren'. Het onderzoek betrof milieukundige, IT-gerelateerde, economische, juridische en gedragsstudies. De commissie vindt dat dit een te verantwoorden keuze is, zeker gelet op de rollende onderzoeksagenda die 'onderweg' aanpassingen mogelijk maakte. De commissie spreekt haar lof uit over de resultaten die het CE Center heeft bereikt – publicaties, werkdocumenten en presentaties op conferenties - met de op zich bescheiden budgetten.

Het CE Center heeft naar vermogen getracht om een brugfunctie te vervullen tussen de academische kenniswereld en de beleidsmakers. Daarbij was en blijft het essentieel om haar onafhankelijke onderzoeksrol te vervullen en zich niet te laten beïnvloeden door beleidsmakers die mogelijk voor hen welgevallige resultaten verwachten. Vanwege de sterke verbondenheid met de academische wereld heeft het accent gelegen op de kennisontwikkeling in het licht van modelleren, meten en monitoren. Inzicht krijgen in de ontwerpkeuzes voor en de effecten van CE-beleid, had eveneens een focus kunnen zijn. Uit de gesprekken gedurende de evaluatie heeft de commissie onvoldoende kunnen opmaken of daar ook vraag naar was.

De samenwerking tussen onderzoekers onderling en met andere stakeholders is naar tevredenheid van het CE Center verlopen. Voor de commissie was dit moeilijk te verifiëren, maar zij kreeg de indruk uit de gesprekken met onderzoekers dat dit inderdaad zo was. Het contact tussen onderzoekers en beleidsmakers verliep naar de indruk van de commissie moeizamer, vooral na formulering van de betreffende onderzoeksvraag. In de vervolgfase van het onderzoek nam de belangstelling van de beleidsmakers vaak af. De commissie vindt dit een gemiste kans, aangezien de beleidsmakers laagdrempelige toegang kregen tot wetenschappelijk gefundeerde kennis die relevant is voor het Vlaamse CE-beleid. Deze indruk heeft de commissie echter niet bij de betrokken beleidsmakers kunnen verifiëren.

Naast bovenstaande werd de samenwerking ook bemoeilijkt doordat het CE Center vooral parttime onderzoekers in dienst heeft die voor het andere deel van hun tijd werken voor universiteiten. Vanuit hun carrièreperspectief is het logisch dat zij zich dan sterk richten op academische resultaten en minder op de disseminatie van hun kennis onder beleidsmakers. Dat neemt niet weg dat de onderzoekers hun wetenschappelijke publicaties naar diverse rapporten voor beleidsmakers hebben vertaald die op de website van het CE Center zijn te vinden.

5.2.1.6 Wetenschappelijke doelen en prestaties

5.2.1.6.1 Observaties

Het CE Center heeft zich sterk gericht op methodologische innovatie, in het bijzonder de ontwikkeling van monitoring. Zij heeft daarnaast in diverse onderzoeken fundamenteel en toepassingsgericht onderzoek gecombineerd.

Het dynamisch modelleren, de materiële voetafdruk science-based maken, en macro-economisch modelleren stonden daarbij centraal en werden ondersteund door juridisch en gedragsmatig onderzoek.

5.2.1.6.2 Constatering van de commissie

Het CE Center heeft een herkenbare bijdrage geleverd op wetenschappelijk gebied, welke internationaal erkend wordt, en heeft daarmee de Vlaamse kennis wetenschappelijk op de kaart gezet. De kwaliteit wordt door het wetenschappelijk veld erkend doordat de artikelen en output veelvuldig geciteerd worden (meer dan het gemiddelde in het veld, met positieve uitschieters). Met name de bijdragen van het onderzoek op het gebied van data management van CE, de ontwikkeling van CE indicatoren, en het werk rondom kritische materialen worden hoog gewaardeerd.

Het nog lopende gedragsonderzoek, uitgevoerd door een PhD, zal de komende tijd leiden tot publicaties. Het juridisch onderzoek wordt meestal in andere vormen gepubliceerd dan academische publicaties. Over het geheel genomen, waardeert de commissie de academische onderzoeksoutput als positief. De commissie waardeert in het bijzonder de interdisciplinaire insteek van het CE Center, met name het koppelen van gedragswetenschappelijk, milieu-, juridisch, en economisch onderzoek.

Het streven was om per onderzoekslijn ten minste 3 academische publicaties te schrijven. Die doelstelling is niet geheel gehaald, maar er zitten nog een aantal publicaties in de pijplijn (als gevolg van de normale vertraging in het academische publicatieproces). Daarnaast hebben de onderzoekers een mooi aantal presentaties gegeven op zowel wetenschappelijke podia c.q. congressen als meer beleidsgerichte bijeenkomsten.

De scope van het onderzoeksprogramma als geheel was wel breed (mede gezien de beperkte financiële middelen), maar is door de commissie toch positief ontvangen. Alle onderzoeken stonden duidelijk in het kader van meten, doelen formuleren, en monitoren. Bovendien heeft de brede scope geleid tot een doorwerking van CE-onderzoek in uiteenlopende disciplines. Dat spoort met de breedte van het CE-terrein. Niet in de laatste plaats verdient het een compliment dat het centrum flankerende projecten heeft weten te realiseren als een vorm van co-financiering van haar onderzoekscapaciteit.

De beleidsrelevantie is voortdurend een aandachtspunt geweest in de presentatie van de resultaten. Het uitgangspunt was dat elke studie naar een toegankelijk beleidsrapport werd vertaald. Dat is bij praktisch alle onderzoeken gebeurd. Voor de onderzoeksvragen die direct gesteld werden door de beleidsmakers, was de beleidsrelevantie nog evidentier.

De commissie wil benadrukken dat voor een transitie naar een circulaire economie alle stappen op de R-ladder van circulariteit nodig zijn, van preventie en reductie van materiaalgebruik tot recycling. De tendens bij beleid is om nadruk te leggen op het recyclen van afvalstromen; daarom is het goed ook onderzoek te doen naar hogere treden op de ladder van circulariteit, bijvoorbeeld in het kader van de invoering van de EPR voor diverse productketens. Het CE Center heeft hieraan ook aandacht geschonken.

De laatste tijd heeft er in de vraagarticulatie een verschuiving plaatsgevonden naar meer nadruk op economische onderwerpen. Dit hing samen met de belangstelling van het Departement van Economie en Innovatie, maar ook met een verschuiving in de belangstelling van de milieuvoordelen van een circulaire economie naar thema's als leveringsrisico's van grondstoffen die van buiten de EU worden geïmporteerd en een grotere (economische) weerbaarheid van de economie voor externe

schokken. De commissie begrijpt deze verschuiving, maar benadrukt dat daarmee het werk op milieu-gerichte, data-based monitoring niet op de achtergrond moet raken.

De impact van het CE Center op internationale ontwikkelingen is voor de Commissie moeilijk in te schatten (behalve op basis van citaties, zie boven). Verschillende studies hebben zeker directe impact gehad. Een voorbeeld daarvan is het onderzoek naar het aanbod van kritieke materialen, dat gebruikt is in de formulering van de Critical Raw Materials Act van de EU. Dat is een grote verdienste van het CE Center.

5.2.1.7 Toekomst

5.2.1.7.1 Observaties

De toekomst van het CE Center lijkt met terugvallende financiële steun en OVAM niet rooskleurig. Als de financiële basis van 600 k€ per jaar niet gegarandeerd blijft, is het CE Center gedoemd om dusdanig af te schalen dat de levensvatbaarheid in twijfel getrokken kan worden. Deze sterk fluctuerende en onvoorspelbare financiering maakt lange termijn-onderzoek een uitdagende opgave. Datavergaring, wetenschappelijke kennisontwikkeling en waarborging zijn gebaat bij stabiel onderzoeksbeleid, juist en vooral in het licht van de ondersteuning van meervoudige maatschappelijke transitie die in omvang en belang toenemen.

5.2.1.7.2 Constatie van de commissie

De commissie betreurt het dat het CE Center *mogelijk* niet gecontinueerd kan worden. De vrees van de commissie is dat de opgebouwde kennis verloren gaat en het toekomstige beleid onvoldoende gevoed wordt met de noodzakelijke wetenschappelijk onderbouwde data om beleidskeuzes goed te maken en de effecten van het CE-beleid te kunnen monitoren.

CE is in de EU een belangrijk beleidsterrein en zal dat in de toekomst nog sterker worden vanwege alle geopolitieke spanningen in de wereld. Dat beleid moet elke EU-lidstaat zelf tot uitvoering brengen binnen de regionale en nationale omstandigheden. Dat kan ook voor Vlaanderen niet zonder gedegen wetenschappelijke onderbouwing. Met name de functie om relevante data aan te leveren op milieu-, economisch, juridisch en gedragsterrein om CE-beleid te kunnen ontwikkelen en uitvoeren, is een essentiële schakel in beleidsvorming.

De commissie constateert dat het CE Center een unieke positie op het terrein van CE-onderzoek heeft opgebouwd, waarvoor nu geen alternatief in Vlaanderen bestaat en die niet zomaar door een andere organisatie overgenomen kan worden. Het CE Center heeft de basis gelegd voor unieke interdisciplinaire samenwerking tussen de leidende Vlaamse kennisinstellingen; een samenwerking die noodzakelijk is voor de kennisbasis voor de transitie naar een circulaire economie. Het belang van eigen data (beheren/creëren/managen) is daarbij een basis voor een goede en onafhankelijke positie ten opzichte van de overheid/opdrachtgevers.

Vlaanderen heeft met haar karakteristieke economische structuur (waaronder de non-ferro industrie en maakindustrie) een handvat om haar eigen CE-beleid vorm te geven en innovaties die daarin passen te faciliteren. Daarmee versterkt Vlaanderen haar concurrentiepositie, vermindert ze haar afhankelijkheid van grondstoffen, en verlaagt ze de milieu-impact. Zo draagt het beleid in Vlaanderen

bij aan de centrale uitdagingen van de circulaire economie: waardebehoud, autonomie en verdienvermogen.

De commissie bepleit daarom het CE Center als kennisbasis voor het CE-beleid dat via de EU onvermijdelijk op Vlaanderen afkomt en daar vorm en inhoud moet krijgen, verder te versterken. Tegen de achtergrond van de uitvoerige documentatie en de gesprekken met onderzoekers en coördinatoren komt de commissie tot de navolgende conclusies en aanbevelingen.

1. Het CE Center heeft een unieke positie op CE-onderzoeksgebied opgebouwd, waarvoor nu geen alternatief bestaat.
2. Indien het CE Center niet wordt gecontinueerd, zullen beleidsmakers nog steeds/opnieuw behoefte hebben aan kennis en onderzoek op het gebied van CE.
3. De spanning tussen een wetenschappelijke oriëntatie en de vertaling naar beleidsrelevantie is een gegeven. Dat komt tot uitdrukking in verschillende informatienoden, adviesproducten en tijdshorizonten.
4. Op basis van gesprekken met de onderzoekers concludeert de commissie dat de connectie tussen onderzoek en beleid een duidelijke meerwaarde heeft gehad.
5. De commissie beveelt aan dat er aandacht komt voor verankering van onderzoek in de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van CE-beleid.
6. Wat niet helpt in dit spanningsveld is dat het huidige Vlaamse CE-beleid is verspreid over meerdere Departementen, en daarnaast onvoldoende duidelijk onderbouwde of voldoende specifieke doelstellingen heeft.
7. De ambitie om in de toekomst een centrale datafunctie te vervullen rond CE, vergt procedures voor een vlotte toegang, bundeling en uniformering van de nochtans gefragmenteerde data (en het onderhoud daarvan). De commissie vraagt daarmee nadrukkelijk aandacht voor het borgen van de functie van datamanagement, nu en in de toekomst.

De commissie bedankt de opdrachtgevers van de Vlaamse overheid voor het verstrekken van dit evaluatieverzoek en hoopt dat zij, naar eer en geweten en kunde, haar taak in deze naar behoren heeft uitgevoerd. Wij hopen dat deze evaluatie een bijdrage kan leveren aan het besluit om het CE Centrum te continueren.

BIJLAGE 5. VERSLAG BELEIDSPANEL

5.2.1.8 Algemene info

Datum, tijd en locatie: 1 april 2026, 09:30-17:00, VAC Mechelen, Stationsstraat 110, Mechelen

Deelnemers: *Roeland Van Roosbroeck (digitaal en beperkt tot de presentaties)*, Brigitte Mouligneau, Mieke Houwen, Annick Lamote, Ine Baetens en Pieter Noens

Verslag: gezamenlijk

Begeleiding door Dialogic: Adriaan Smeitink en Berend Holwerda

5.2.1.9 Programma

- **Ex Post evaluatie – een terugblik**
 - *Presentatie (verwijzing naar aparte bijlage?) Karel Van Acker en Luc Alaerts (CE Center) over de werking van het steunpunt, met bijzondere aandacht voor de bestuurlijke en beleidsrelevante dimensie + Q&A*
 - *Besloten bijeenkomst panel: bespreking bevindingen*
- **Ex ante evaluatie – een vooruitblik**
 - *Presentatie (verwijzing naar aparte bijlage?) Karel Van Acker en Luc Alaerts (CE Center) over toekomstig beleidsrelevant onderzoek + Q&A*
 - *Besloten bijeenkomst panel: bespreking bevindingen*
- **Terugkoppeling bevindingen van beleidspanel (ex post & ex ante) aan CE Center**

5.2.1.10 Verslag – bevindingen beleidspanel

5.2.1.10.1 Inleiding en context

Het beleidspanel stond in voor de beleidsevaluatie van het CE Center, het Vlaamse steunpunt voor circulaire economie. De evaluatie had als doel inzicht te krijgen in de mate waarin het CE Center zijn opdracht vervult, hoe de onderzoeksresultaten doorwerken in het beleid, en welke aandachtspunten relevant zijn voor een mogelijke toekomstige vormgeving en financiering van het steunpunt. De bevindingen in dit verslag zijn gebaseerd op de presentaties, discussies en reflecties van het beleidspanel.

5.2.1.10.2 Algemene opmerkingen

Het CE Center wordt breed erkend als inhoudelijk sterk en methodologisch vernieuwend. Het steunpunt heeft zich ontwikkeld tot een kenniscentrum met een duidelijke meerwaarde voor het Vlaamse beleid inzake circulaire economie. De beleidsdoorwerking reikt verder dan Vlaamse regelgeving en manifesteert zich ook op federaal en Europees niveau.

Het CE Center bouwt in belangrijke mate voort op de kennis, expertise en relaties die in de loop der jaren zijn ontwikkeld. Mede door deze opgebouwde basis levert het CE Center een toegevoegde waarde in vergelijking met afzonderlijke, losse onderzoeksopdrachten.

Een voortdurende wisselwerking tussen diepgaande kennisontwikkeling en het direct ondersteunen van beleid blijft essentieel. Het CE Center heeft in het verleden aangetoond aan deze behoefte te kunnen voldoen.

5.2.1.10.3 Bruikbaarheid van onderzoek voor beleid

Het onderzoek van het CE Center resulteert in concrete beleidsoutput zoals de CE Monitor (monitoring, interpretatie), beleidsadviezen (materialenvoetafdruk, voedselverlies), juridische instrumenten (PAAS-modelclausules), ondersteuning voor de hefboom beleid en sectorale casestudies. Deze output vindt zijn weg naar beleidsnota's, parlementaire vragen, workshops, rondetafels en events.

Door de langdurige samenwerking is een gedeelde taal gegroeid tussen onderzoekers en beleid, wat de beleidsrelevantie en toepasbaarheid van het onderzoek ten goede komt.

De mate van beleidsdoorwerking verschilt echter sterk per onderzoek. Het beleidspanel ziet duidelijke kansen in een sterkere en meer structurele betrokkenheid van beleidsmakers, met name via klankbordgroepen, om de wisselwerking en vertaalslag tussen beleid, onderzoek en praktijk verder te versterken.

De multidisciplinaire werking van het CE Center wordt als een belangrijke meerwaarde beschouwd. De toevoeging van een juridische component betekent een duidelijke versterking ten opzichte van de voorgaande steunpuntwerking.

5.2.1.10.4 Internationale werking

Het CE Center werkt internationaal samen met onder meer het Nederlandse Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) en het Europees Milieuagentschap. Vlaanderen kan hierdoor als voorloper worden beschouwd in het multidisciplinair onderzoek naar circulaire economie.

Het bestaan van het CE Center biedt een sterke basis voor Vlaanderen om het Europese beleid te beïnvloeden. De indirecte bijdrage van het onderzoek van het CE Center aan de *Critical Raw Materials Act* (CRMA) vormt daar een goed voorbeeld van.

De internationale werking biedt kansen om de onderzoeksresultaten nog sterker te benutten als wetenschappelijke onderbouwing, bijvoorbeeld voor Europese projectaanvragen, het formuleren van beleidsstandpunten en het smeden van coalities.

5.2.1.10.5 Onderzoeksagenda en flexibiliteit

De aanbevelingen uit de vorige evaluatie om meer flexibiliteit te realiseren via een 'rollende onderzoeksagenda' werden goed opgevolgd. Deze aanpak wordt als waardevol gezien, al blijft er een zeker spanningsveld bestaan tussen de nood aan onderzoek op korte en op lange termijn.

In de beginperiode was het zoeken naar een werkbare manier om de onderzoeksagenda bij te sturen. Met de introductie van het kerngroepoverleg in 2024 en een hogere overlegfrequentie van de stuurgroep werd hier vooruitgang geboekt. Beide aanpassingen dragen bij aan een betere opvolging en bijstelling van het onderzoeksprogramma.

In de beginperiode ontbrak het ook aan een helder toetsingskader voor het bepalen of een onderzoek binnen het thema circulaire economie valt en door het steunpunt kan worden opgenomen. Hoewel er inmiddels stappen zijn gezet in de verbetering hiervan, blijft er behoefte aan een duidelijk toetsingskader om bepaalde onderzoeken wel of niet binnen het steunpunt op te nemen.

5.2.1.10.6 Interne organisatie en functionele autonomie

Het financieringsmodel van het steunpunt vraagt om een duidelijk omlijnde onderzoeksagenda, zodat onderzoekers gericht op specifieke projecten kunnen worden ingezet. Dit model sluit echter niet altijd aan op de behoeften van het beleid, dat soms meer gebaat is bij flexibele, afzonderlijke opdrachten (cf. bovenvermeld spanningsveld).

Het CE Center biedt een netwerk van onderzoekers dat ook kennis van buiten de steunpuntwerking integreert in haar onderzoek (bredere kennis van onderzoeksinstellingen die er 'gratis' blijkt). De huidige vormgeving biedt hierdoor een grote meerwaarde ten opzichte van geïsoleerd onderzoek. Deze samenhang en synergie zou wegvallen, als er geen nieuw steunpunt meer komt.

Dankzij de meerjarige onderzoeksprogrammering heeft het CE Center een brede en waardevolle kennisbasis helpen opbouwen. Indien de financiering zou wegvallen, bestaat het risico dat deze afbrokkelt en er niet op verder gebouwd kan worden.

5.2.1.10.7 Toekomstige beleidsnoden

Door de actuele geopolitieke context is een versnelling richting circulaire economie noodzakelijk. Hiervoor is een solide wetenschappelijke basis nodig, onder andere bij het uitwerken van een grondstoffenstrategie. Budgetten dienen afgestemd te worden op deze noden. Omdat het onderwerp breed is en verschillende beleidsdomeinen raakt, blijft in de verdere opvolging van het steunpunt samenwerking tussen de beleidsdomeinen nodig.

Door buurlanden en binnen de Europese context wordt versneld ingezet op circulaire economie. Om haar koploperspositie te behouden, moet Vlaanderen blijven investeren in kennisopbouw en hiervoor voldoende middelen voorzien.

De prioritering moet duidelijk aansluiten bij de richting van het beleid. Om maximaal effect te realiseren, is het wenselijk dat Vlaamse onderzoeksbudgetten worden aangevuld met middelen vanuit federale en Europese budgetten.

Er is brede consensus over de toegevoegde waarde van de verschillende onderzoekslijnen. Indien prioritering nodig is, dient er zorgvuldig naar elk van deze lijnen gekeken te worden. De CE Monitor verdient daarbij bijzondere aandacht: deze wordt bij voorkeur in stand gehouden en verder ontwikkeld.

5.2.1.10.8 Vormgeving en randvoorwaarden

Er lijken weinig mogelijkheden om dergelijk multidisciplinair beleidsrelevant onderzoek te financieren. Andere kanalen (zoals FWO of VLAIO) zijn hiervoor minder geschikt.

De vormgeving van het CE Center als steunpunt biedt een belangrijke meerwaarde. Zo faciliteert het de opbouw van diepgaande kennis, biedt het toegang tot een breed en internationaal onderzoeksnetwerk, fungeert het als vast aanspreekpunt voor multidisciplinair beleidsondersteunend onderzoek en ondersteunt het zo ook een directe link tussen wetenschap en beleid.

Om de kennisbasis te behouden, zowel nu als in de toekomst, is een bepaalde mate van zekerheid voor de onderzoeksinstellingen nodig.

De circulaire economie bevindt zich als beleidsthema nog in een ontwikkelingsfase. Juist daarom is een evidence-based beleid nodig. Het potentieel om daaraan als steunpunt bij te dragen, is in hoge mate afhankelijk van het beschikbare budget.

Indien het CE Center enkel kan rekenen op de huidige WEWIS-financiering (€235K), zal men zeer strak moeten prioriteren. Het budget van de afgelopen jaren (€600K) was, gelet ook op de inflatie, al vrij beperkt. Het is daarom wenselijk dat de financiering van het steunpunt gezamenlijk kan gedragen worden door alle betrokken beleidsdomeinen.

5.2.1.10.9 Conclusie

Het beleidspanel pleit voor het behouden van de steunpuntformule, gezien de aantoonbare meerwaarde die deze formule oplevert op vlak van de opbouw van diepgaande kennis, de toegang tot een breed internationaal onderzoeksnetwerk en het leggen van de brug tussen wetenschap en beleid. Om de robuuste kennisbasis te waarborgen en de impact te vergroten, is het aangewezen om bijkomende financiering te zoeken. Indien het budget beperkt blijft, adviseert het panel om de onderzoeksactiviteiten zorgvuldig te prioriteren in functie van de gekozen beleidsrichting. De CE Monitor verdient daarbij bijzondere aandacht: deze wordt volgens het panel bij voorkeur in stand gehouden en verder ontwikkeld.

BIJLAGE 6. WETENSCHAPPELIJKE PRESTATIES

5.2.1.11 Overzicht van peer-reviewed academische publicaties tot december 2025

5.2.1.11.1 Gebaseerd op resultaten van de toekenningsperiode 2022-2026

1. Arteaga, E., Reich, R., Alaerts, L., Van Acker, K. (2026). Company evolution towards circularity: A business monitoring framework of circular economy implementation based on transition phases. Revised version resubmitted to Corporate Social Responsibility and Environmental Management.

2. Bonte, G., Compennolle, T., De Jaeger, S., Rousseau, S. (2026). Behavioral experiments to reduce food loss and waste: A meta-analysis. *Food Quality and Preference* 138, 105809. <https://doi.org/10.1016/j.foodqual.2025.105809>
3. Pauwels, M., Ubacht, J., Reich, R., Rukanova, B., Lennartz, J., Alaerts, L., Rietveld, E., Tan, Y.-H., Van Acker, K. (2025). Data-driven Policymaking and Monitoring for the Circular Economy: Conceptualization of Data Sources and Information. *Proceedings EGOV-CeDEM-ePart conference*, August 31-September 4, 2025, University for Continuing Education, Krems, Austria. <https://ceur-ws.org/Vol-4127/paper12.pdf>
4. Férauge, S.C.R., Vermeyen, V., Reich, R.H., Alaerts, L., Van Acker, K. (2025). Towards a more comprehensive scenario development process in MFA: A Systematic Review. *Procedia CIRP* 135, 291-296. <https://doi.org/10.1016/j.procir.2024.12.023>
5. Pauwels, M., Reich, R. H., Alaerts, L., & Van Acker, K. (2025). A conceptualization of green governmental monitoring systems through an affordance-actualization lens. *ECIS 2025 Proceedings (Smart Government track)*, Paper 1. *Proceedings of the Europese Conferentie voor Informatiesystemen*, Amman, Jordan. https://aisel.aisnet.org/ecis2025/smart_gov/smart_gov/1
6. Thomassen, G., Eswaran, A., Van Passel, S., Dewulf, J. (2024). A Planetary Boundary for Mineral, Metal, and Fossil Resource Extraction Rates: How Much Primary Materials Can a Circular Economy Extract? *Environ Sci Technol* 58, 20345-20351. <https://doi.org/10.1021/acs.est.4c08688>
7. Keirsbilck, B. (2024). Empowering consumers for the green transition: Overview of Directive (EU) 2024/825. In *Journal of European Consumer and Market Law* (Issue 5, pp. 205–217). Verlag Österreich GmbH.
8. Pauwels, M., Reich, R.H., Vercalsteren, A., Christis, M., Alaerts, L., Van Acker, K. (2024). Understanding the Problem Space for Effective Use of a Circular Economy Monitor in Policy Making. In: *Electronic Participation. ePart 2024. Lecture Notes in Computer Science: vol. 14891*, (163-178). Presented at the International Conference on Electronic Participation (ePart) 2024, 16th IFIP WG 8.5 International Conference, Leuven, Belgium, 03 Sep 2024-05 Sep 2024. ISBN: 978-3-031-70804-6. https://doi.org/10.1007/978-3-031-70804-6_11
9. Alaerts, R., Reich, R.H., Pauwels, M., Van Acker, K. (2024). Embedding a Circular Economy Monitor in Public Administration. *ECIS 2024 Proceedings*. 24. https://aisel.aisnet.org/ecis2024/track17_greenis/track17_greenis/24
10. Reich, R. H., Alaerts, L., & Van Acker, K. (2024). Towards a service-oriented architecture for information systems in the circular economy. *Procedia CIRP*, 122, 653-658. <https://doi-org.kuleuven.e-bronnen.be/10.1016/j.procir.2024.02.020>
11. Demuytere, C., Vanderveken, I., Thomassen, G., Godoy León, M.F., De Luca Peña, L., Blommaert, C., Vermeir, J., Dewulf, J. (2024). Prospective material flow analysis of the end-

of-life decommissioning: Case study of a North Sea offshore wind farm. *Resour. Conserv. Recycl.* 200, 107283. <https://doi.org/10.1016/j.resconrec.2023.107283>

12. Borms, L., Pals, E., Dams, Y., Brusselaers, J., Van Passel, S. (2023), Occupations and Skills in the Circular Economy: Modelling the Recycling and Waste Sectors Using a General Equilibrium Model. SSRN 4682277. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4682277>
13. Reich, R., Vermeyen, V., Alaerts, L., Van Acker, K. (2023). How to measure a circular economy: A holistic method compiling policy monitors. *Resource, Conservation and Recycling* 188, 106707. <https://doi.org/10.1016/j.resconrec.2022.106707>

5.2.1.11.2 Gebaseerd op resultaten van de toekenningperiode 2017-2021

1. De Weerd, L., (2024). Prisoners of a more intricate dilemma: EU policies implicitly push for downcycling plastics, impeding efforts to attain net-zero emissions. *Ecological Economics* 222, 108222. <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2024.108222>
2. Ampe, K. (2024) Whose circular repair economy counts? Four competing discourses of electronics repair *Resources, Conservation and Recycling* 205, 107611. <https://doi.org/10.1016/j.resconrec.2024.107611>
3. Chapman, D. A., Eyckmans, J., & Van Acker, K. (2024). The impact of demand-side strategies to enable a more circular economy in private car mobility. *Sustainable Production and Consumption*, 49, 263-275. <https://doi.org/10.1016/j.spc.2024.06.029>
4. Delanoeije, J., Bachus, K. (2022). Measuring circular reuse magnitude and replacement rate: A new method. *Resources Conservation And Recycling*, 184, 106414. <https://doi.org/10.1016/j.resconrec.2022.106414>
5. Van Schoubroeck, S., Vermeyen, V., Alaerts, L., Van Acker, K., Van Passel, S. 2022. How to monitor the progress towards a circular food economy: A Delphi study. *Sustainable Production and Consumption* 32: 457-467. <https://doi.org/10.1016/j.spc.2022.05.006>
6. Thomassen, G., Van Passel, S., Alaerts, L., Dewulf, J. (2022). Retrospective and prospective material flow analysis of the post-consumer plastic packaging waste management system in Flanders. *Waste Management* 147: 10-21. <https://doi.org/10.1016/j.wasman.2022.05.004>
7. Thomassen, G., Van Passel, S., Dewulf, J. (2022). Prospective material and substance flow analysis of the end-of-life phase of crystalline silicon-based PV modules. *Resources, Conservation & Recycling* 176: 105917. <https://doi.org/10.1016/j.resconrec.2021.105917>
8. De Weerd, L., De Jaeger, S., Compennolle, T., Van Passel, S. (2022). How an incineration tax changes waste management practices among firms. *Resources, Conservation and Recycling* 180, 106172. <https://doi.org/10.1016/j.resconrec.2022.106172>
9. Moraga, G., Huysveld, S., De Meester, S., Dewulf, J. (2022). Resource efficiency indicators to assess circular economy strategies: A case study on four materials in laptops. *Resources, Conservation & Recycling* 178, 106099. <https://doi.org/10.1016/j.resconrec.2021.106099>

5.2.1.12 Bijdragen aan internationale wetenschappelijke conferenties

1. Reich, R. H., & Van Acker, K. (2025, September). The CE IS Architecture: Introducing the Circular Economy to Enterprise Information System Management through Architectural Thinking. In 20. Internationale Tagung Wirtschaftsinformatik 2025 (WI 2025), Date: 2025/09/14-2025/09/17, Location: Münster, Germany.
2. Van Acker, K. (2025). Circular and Environmentally Friendly ICT: A Distant Dream?, EuMC Special Session, 23/09/2025, Utrecht, The Netherlands.
3. Bonte, G. Behavioral Experiments to Reduce Food Loss and Waste: A Meta-analysis and Field Experiment, 7th Annual Meeting of the Research Network on Economic Experiments for the Common Agricultural Policy (REECAP) - Leipzig, Germany, June 2025
4. Thomassen, G., Van Passel, S., Dewulf, J. A planetary boundary for natural resource extraction: how much primary materials may a low-carbon society extract? EcoBalance conference, November 2024, Sendai, Japan.
5. Thomassen, G., Van Passel, S., Dewulf, J. Downscaling macro-targets to a micro-level: how to operationalize the planetary boundaries? EcoBalance conference, November 2024, Sendai, Japan.
6. Keirsbilck, B. & Terryn, E. Greenwashing – opportunities and challenges of the new EU rules, Leuven, June 14, 2024.
7. Pauwels, M., Reich, R.H., Vercalsteren, A., Christis, M., Alaerts, L., Van Acker, K. (2024). Understanding the Problem Space for Effective Use of a Circular Economy Monitor in Policy Making. Presented at the International Conference on Electronic Participation (ePart) 2024, 16th IFIP WG 8.5 International Conference, Leuven, Sept 2024.
8. L. Alaerts, R., Reich, R.H., Pauwels, M., Van Acker, K. (2024). Embedding a Circular Economy Monitor in Public Administration. Presented at the European Conference on Information Systems, June 2024, Paphos, Cyprus.
9. Terryn, E. Does EU legal framework ensure adequate consumer information on sustainability? Congrès européen de droit de la consommation, Montpellier, France, February 2025.
10. Terryn, E. Sustainability and Consumer Law: Does Full Harmonization Hamper Sustainable Consumer Law? 18th international IACL conference, Hamburg, Germany, July 2024.
11. Keirsbilck, B. The feasibility of sustainable consumption and the role of citizens, lawmakers and stakeholders, Euroconsumers – Brussels, December 2024.
12. Keirsbilck, B. Towards free movement of sustainable products, IACL Regional conference on Global Challenges for Consumer Law and Policy in Contemporary Europe - Cambridge, UK, September 2024.

13. Bonte, G. Actions to Reduce Food Loss and Waste: Stakeholder Perspectives, XI Conference of the Spanish-Portuguese Association of Natural and Environmental Resource Economics - Carcavelos, Portugal, September 2024
14. Bonte, G. Actions to Reduce Food Loss and Waste: Stakeholder Perspectives, 29th Annual Conference of the European Association of Environmental and Resource Economics - Leuven, Belgium, July 2024
15. Keirsbilck, B. Rights and remedies for consumers in the EU circular economy, Seminar Deterrence of EU law – Maribor, Slovenia, May 2024.
16. Keirsbilck, B. Empowering Consumers and Repair of Goods: two new directives ‘greening’ EU private law, EUI European Private Law Seminar – Fiesole, Italy, April 2024.
17. Bonte, G. Actions to Reduce Food Loss and Waste: Stakeholder Perspectives, 5th Global Food Security Conference Towards equitable, sustainable and resilient food systems - Leuven, Belgium, April 2024
18. Bonte, G. Actions to Reduce Food Loss and Waste: Stakeholder Perspectives, 98th Annual Conference of the Agricultural Economics Society - Edinburgh, Scotland, March 2024.
19. Gwenny Thomassen How to bring a macro level sustainability goal to micro level targets? Life Cycle Management conference in Lille, France, September 7, 2023.
20. Steven Van Garsse and Mariet Stiers presented preliminary research results on the impact of ESG on circular economy on the Law in Business congress of selected Member States of the European Union, October 25 –27, 2023, Prague.
21. Van Acker, K., Eyckmans, J., & Cantillon, E. (2023, November). Circular Economy’s Potential to Satisfy the EU’s Critical Metals Demand for Green Transition. In 25e congrès des économistes, Date: 2023/11/16-2023/11/16, Location: Charleroi (pp. 285-291). Editions Université Ouverte; Charleroi.
22. Multiple contributions of Luc Alaerts, René Reich, Kjel Hendriks and Michiel Pauwels (KU Leuven SAM) within the subsequent 2023, 2024 and 2025 editions of the Digital technologies for Circular Economy (Tech4CE) workshop on the yearly European Conference on Information Systems.
23. Gwenny Thomassen Quantitative strategies for a sustainable future: a roadmap analysis, SDEWES conference, Paphos, Cyprus on Nov 7, 2022.

5.2.1.13 Overzicht van geciteerde publicaties

Publicatie	Aantal citaten	FWCI
Thomassen, G., Eswaran, A., Van Passel, S., Dewulf, J. (2024). A Planetary Boundary for Mineral, Metal, and Fossil Resource Extraction Rates: How Much Primary Materials Can a Circular Economy Extract? Environ Sci Technol 58, 20345-20351. https://doi.org/10.1021/acs.est.4c08688	5	0,2
Reich, R. H., Alaerts, L., & Van Acker, K. (2024). Towards a service-oriented architecture for information systems in the circular economy. Procedia CIRP, 122, 653-658. https://doi-org.kuleuven.e-bronnen.be/10.1016/j.procir.2024.02.020	5	6,68
Demuytere, C., Vanderveken, I., Thomassen, G., Godoy León, M.F., De Luca Peña, L., Blommaert, C., Vermeir, J., Dewulf, J. (2024). Prospective material flow analysis of the end-of-life decommissioning: Case study of a North Sea offshore wind farm. Resour. Conserv. Recycl. 200, 107283. https://doi.org/10.1016/j.resconrec.2023.107283	16	2,34
Reich, R., Vermeyen, V., Alaerts, L., Van Acker, K. (2023). How to measure a circular economy: A holistic method compiling policy monitors. Resource, Conservation and Recycling 188, 106707. https://doi.org/10.1016/j.resconrec.2022.106707	32	2,47
De Weerd, L., (2024). Prisoners of a more intricate dilemma: EU policies implicitly push for downcycling plastics, impeding efforts to attain net-zero emissions. Ecological Economics 222, 108222. https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2024.108222	1	0,56
Ampe, K. (2024) Whose circular repair economy counts? Four competing discourses of electronics repair Resources, Conservation and Recycling 205, 107611. https://doi.org/10.1016/j.resconrec.2024.107611	3	0,29
Chapman, D. A., Eyckmans, J., & Van Acker, K. (2024). The impact of demand-side strategies to enable a more circular economy in private car mobility. Sustainable Production and Consumption, 49, 263-275. https://doi.org/10.1016/j.spc.2024.06.029	5	0,54
Delanoeije, J., Bachus, K. (2022). Measuring circular reuse magnitude and replacement rate: A new method. Resources Conservation And Recycling, 184, 106414. https://doi.org/10.1016/j.resconrec.2022.106414	8	0,42
Van Schoubroeck, S., Vermeyen, V., Alaerts, L., Van Acker, K., Van Passel, S. 2022. How to monitor the progress towards a circular food economy: A Delphi study. Sustainable Production and Consumption 32: 457-467. https://doi.org/10.1016/j.spc.2022.05.006	13	0,61
Thomassen, G., Van Passel, S., Alaerts, L., Dewulf, J. (2022). Retrospective and prospective material flow analysis of the post-consumer plastic packaging waste management system in Flanders. Waste Management 147: 10-21. https://doi.org/10.1016/j.wasman.2022.05.004	18	0,75
Thomassen, G., Van Passel, S., Dewulf, J. (2022). Prospective material and substance flow analysis of the end-of-life phase of crystalline silicon-based PV modules. Resources, Conservation & Recycling 176: 105917. https://doi.org/10.1016/j.resconrec.2021.105917	22	1,26
De Weerd, L., De Jaeger, S., Compernelle, T., Van Passel, S. (2022). How an incineration tax changes waste management practices among firms. Resources, Conservation and Recycling 180, 106172. https://doi.org/10.1016/j.resconrec.2022.106172	9	0,48
Moraga, G., Huysveld, S., De Meester, S., Dewulf, J. (2022). Resource efficiency indicators to assess circular economy strategies: A case study on four materials in laptops. Resources, Conservation & Recycling 178, 106099. https://doi.org/10.1016/j.resconrec.2021.106099	34	1,85